

PAMIĘTNIK

SREBRNEGO JUBILEUSZU

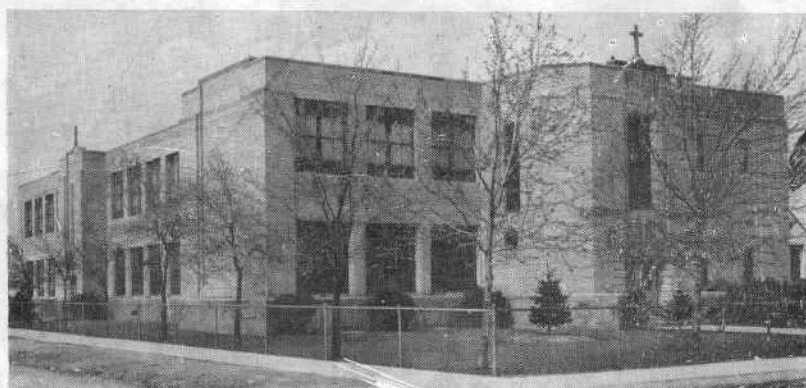
PARAFII ŚW. PIOTRA I PAWŁA

O R A Z

KAPŁAŃSTWA

KS. PROBOSZCZA FRANCISZKA GRAMZY

1923

1948

SOUVENIR OF SILVER JUBILEES

PAMIĘTNIK

SREBRNEGO JUBILEUSZU

PARAFII ŚW. PIOTRA I PAWŁA

W DETROIT, MICHIGAN

O R A Z

KAPŁAŃSTWA

KS. PROBOSZCZA FRANCISZKA GRAMZY

SOUVENIR

O F

THE SILVER JUBILEE

OF SS. PETER AND PAUL CHURCH

A N D T H E

ORDINATION

O F

REV. FRANCIS GRAMZA

Dedykacja...

Drodzy Parafianie:

Każdy kraj, naród, rodzina, dom i nawet każda jednostka ma swe uroczyste obchody, swoje dni pamiątkowe, w których święci ważniejsze zdarzenia życia lub istnienia. Taka nasza natura — takie prawo serca ludzkiego.

U chrześcijan panuje zwyczaj, że wśród innych pamiątek, każda parafia obchodzi uroczyście rocznice poświęcenia swego kościoła, swego Domu Bożego.

Taką rocznicę i Wy obchodzicie — i to 25-lecie.

To też tym wszystkim, którzy organizowali, budowali i przez 25 lat parafię ŚŚ. Piotra i Pawła wspierali, w dowód wdzięczności i podziękowania — pamiętnik niniejszy poświęcamy.

KS. FRANCISZEK S. GRAMZA

Dedication...

Dear Parishioners:

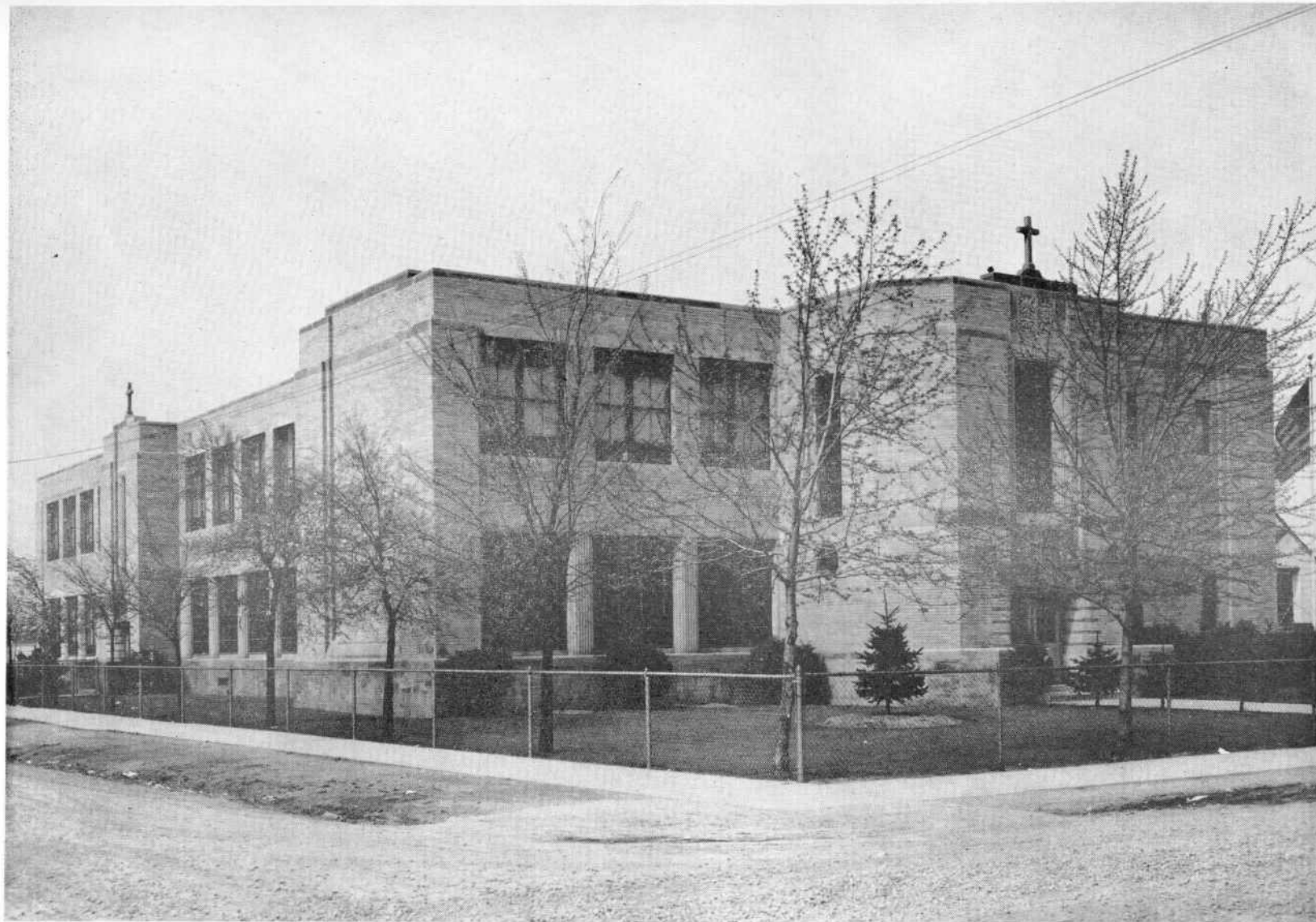
Every country, nation, family, house and even individuals have their anniversaries, their memorable days, during which they celebrate the important events of their life or their existence.

Among Catholics there is the custom, that among other memorable events, every parish celebrates its own anniversary—the day commemorating the blessing of its edifice.

Such an anniversary you are celebrating—the Silver Jubilee of your parish.

Therefore to the organizers, builders and all who contributed to the support of the parish, as a token of deep appreciation and gratitude—we dedicate this Souvenir book.

REV. FRANCIS S. GRAMZA

KOŚCIÓŁ I SZKOŁA PARAFII ŚW. PIOTRA I PAWŁA
CHURCH AND SCHOOL OF SS. PETER AND PAUL PARISH

Photo by Modernistic Studio

December 24, 1948

Vatican City, Italy
c-o Cardinal Edward Mooney
1234 Washington Blvd.
Detroit, Mich.

Rev. Francis S. Gramza

Conveying cordial felicitations on the happy occasion of the twenty-fifth anniversary of Ordination, the Holy Father imparts His Paternal Apostolic blessing to Reverend Francis S. Gramza.

(Signed) Monsignor J. B. Montini
Acting Secretary of State

December 24, 1948

Vatican City, Italy
c-o Cardinal Edward Mooney
1234 Washington Blvd.
Detroit, Mich.

SS. Peter and Paul Church
7685 Grandville
Detroit, Mich.

Dear Father Gramza

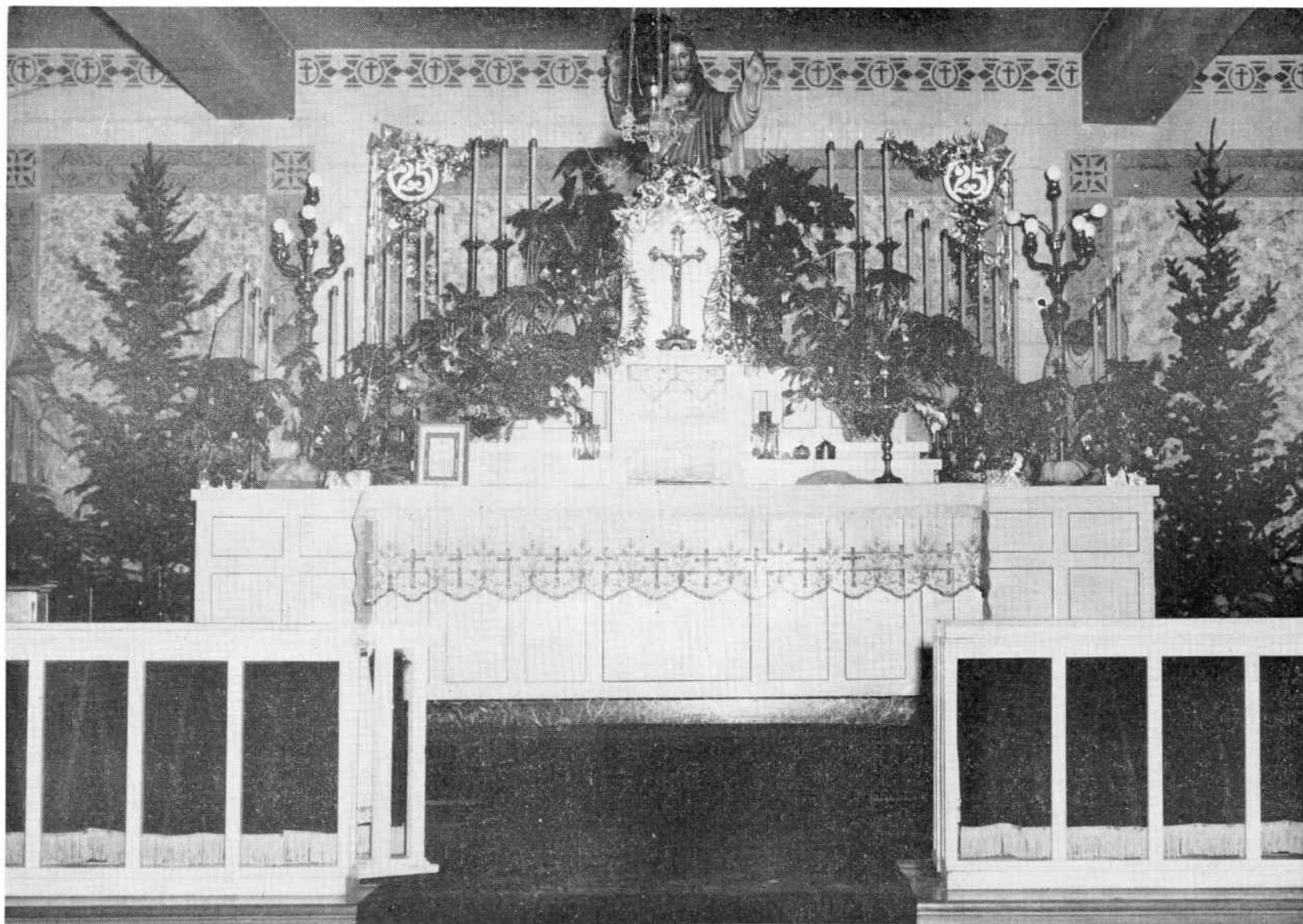
"The Holy Father on the occasion of the Silver Jubilee of SS. Peter and Paul Parish cordially imparts to the Reverend pastor, to the assistant priests, the sisters and the parishioners His Apostolic Blessing as a pledge of Abundant Divine Graces and Favors.

(Signed) Monsignor J. B. Montini
Acting Secretary of State

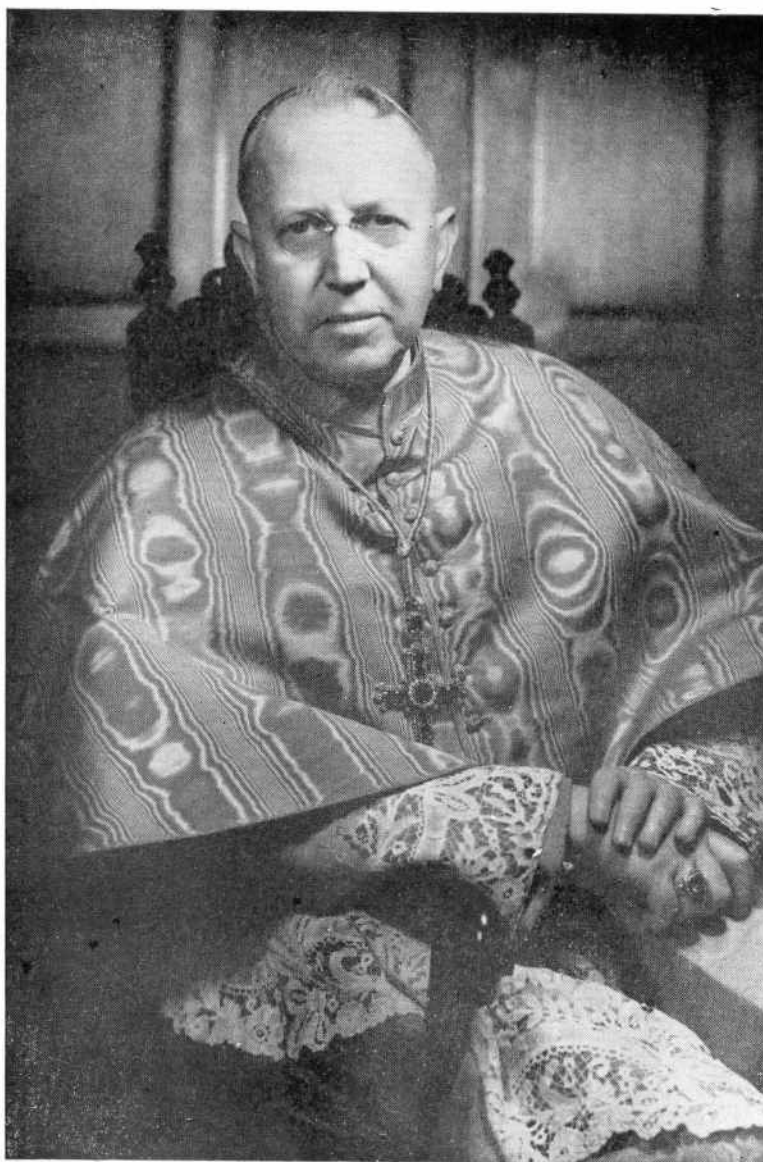
JEGO ŚWIĘTOBLIWOŚĆ PAPIEŻ PIUS XII

HIS HOLINESS POPE PIUS XII

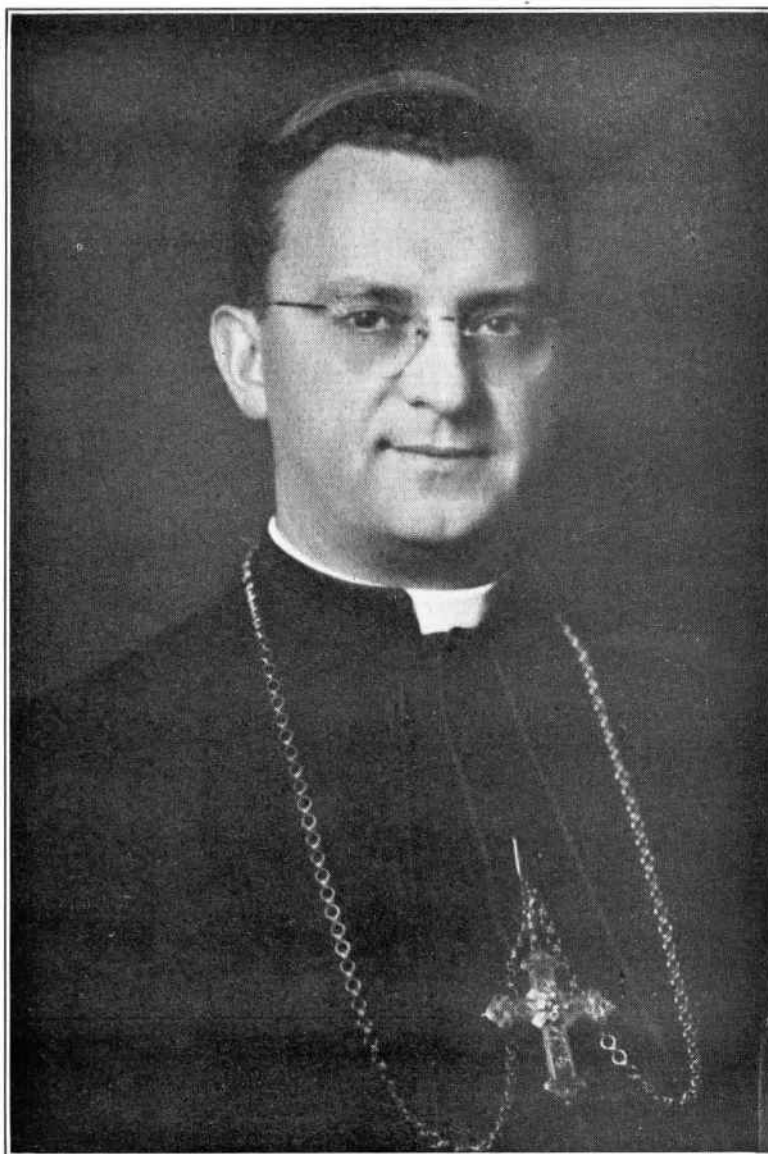
GLÓWNY OLTARZ W KOŚCIELE ŚW. PIOTRA I PAWŁA

MAIN ALTAR IN SS. PETER AND PAUL CHURCH

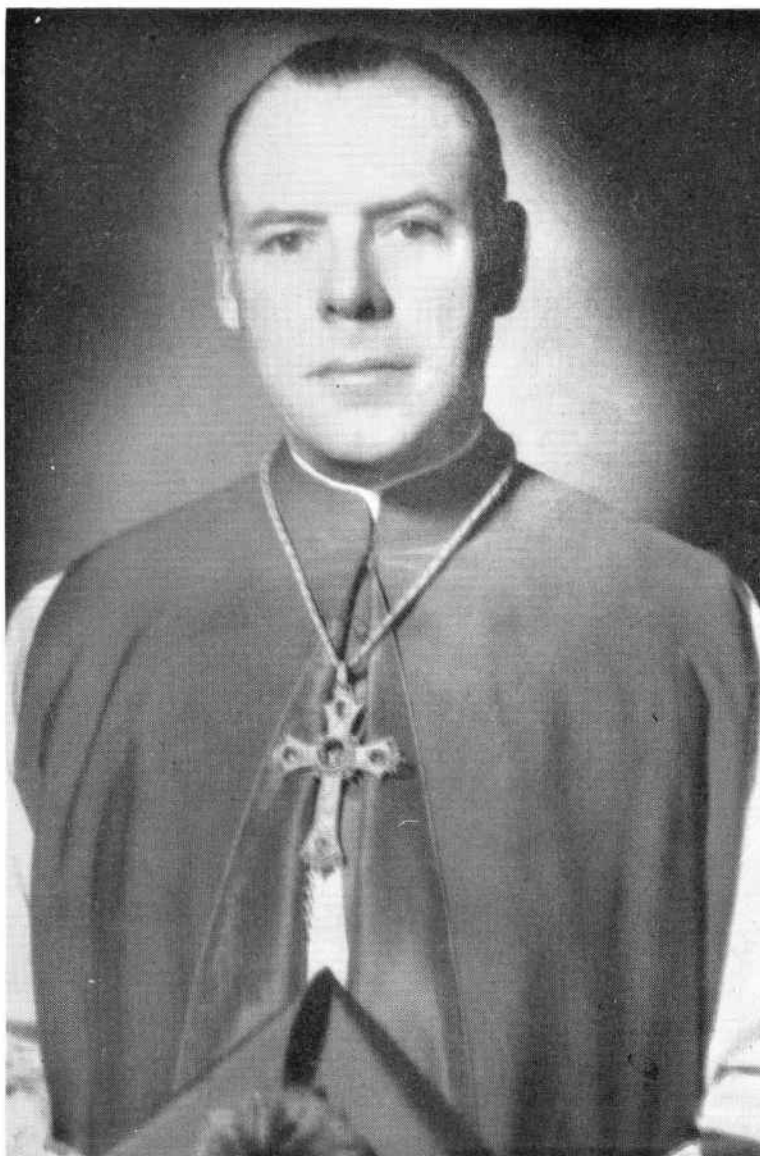
JEGO EMINENCJA EDWARD KARDYNAŁ MOONEY
ARCYBISKUP DIECEZJI DETROICKIEJ

HIS EMINENCE EDWARD CARDINAL MOONEY
ARCHBISHOP OF DETROIT

JEGO EKSCELENCJA KS. BISKUP STEFAN WOŹNICKI
SUFRAGAN DIECEZJI DETROICKIEJ

HIS EXCELLENCY BISHOP STEPHEN WOZNICKI
AUXILIARY OF DETROIT ARCHDIOCESE

JEGO EKSCELENCJA KS. BISKUP A. BABCOCK
SUFRAGAN DIECEZJI DETROICKIEJ

HIS EXCELLENCY BISHOP A. BABCOCK
AUXILIARY OF DETROIT ARCHDIOCESE

OGÓLNY POGLĄD NA POWSTANIE I ROZWÓJ PARAFII ŚW. PIOTRA I PAWŁA

SŁOWO WSTĘPNE

Miasto Detroit słusznie nosi miano — „Grodu Dynamicznego”. Ci z nas, którzy mogą cofnąć się wstecz dwadzieścia-pięć lat, wiedzą dobrze jaki szalony wprost postęp tu zrobiono. Tam, gdzie przed kilkoma laty były liczne osady farmerskie, dziś są zaludnione szczelnie okolice. Gdzie przed paru laty wily się tu i ówdzie skromne budynki handlu i przemysłu, dziś (sterczą) wznoszą się niebotyczne drapacze chmur.

Niema dzielnicy, któraby nie była obficie zasiana katedrami przemysłu, pałacami fabrykantów, luksusowymi mieszkaniami wyrobników. Wszystko nosi na sobie widoczną pieczęć dobrobytu materialnego, powodzenia i postępu. Nic więc dziwnego, że za rozgłosem dynamicznego postępu, poczęły ścigać legiony z miast i stanów okolicznych, ażeby oddychać szczęściem „Krainy Obiecanej”. Czyż więc można się dziwić, że ostatnie 25 lat zrobiło w Detroit sąsiadami tych, którzy byli sąsiadami w New Yorku, Pensylwanii, Ohio, itd.

POCZĄTKI

Równocześnie z rozrostem miasta, poczęły wzrastać liczne kolonie polskie. Najnowsza nowina rozpuszczona w 1923 r., że przemożny Ford-chlebobawca tysięcy wyrobników polskich — zamierza w najbliższym czasie przenieść fabryki z Highland Park do River Rouge — była przyczyną wielkiej nowej „Wędrowki Narodów” na zachodnią stronę miasta. W ślad za innymi pociągnęli i Polacy i w okolicach Rouge Park, od Southfield do Evergreen poczęli tworzyć nową placówkę. Ponieważ co Polak to Katolik — na nieszczęście tak przed laty tylko było — przeto wkrótce do uszu władzy diecezjalnej poczęły dochodzić prośby o utworzenie wspólnego miejsca modlitwy do Boga, Chrobrych, Sobieskich, Kościuszków. Pierwsi, którzy z prośbą takową znaleźli się w progach proboszcza ks. Prałata A. B. żądały — byli: A. Wajda, J. Maciąg, J. Kiendra i J. Gaciak. Było już jak sami mówili — 40 rodzin, które chcą wybudować kościół, szkołę i dom dla proboszcza. Gorliwy w sprawach Chrystu-

sowych ks. Prob. żądała, przyrzekając im wszelką pomoc, odesłał ich do biskupa Gallaghera. Najprzewielebniejszy ks. biskup, znając przywiązanie Polaków do wiary Ojców, i rozumiejąc potrzeby choć garstki żądnych usług duchowych, polecił ks. żądale zająć się wyżej wymienionymi i poczynić odpowiednie kroki, aby przygotować choć skromne mieszkanie dla Pana nad Pany.

POWSTANIE

Rozpoczęła się trudna i żmudna praca nad wyławianiem przyszłych parafian. Jeżeli sobie przypomnimy, że nie było ściśle oznaczonych ulic, że domy pływały tak, że raz były w tym to znowu w innym miejscu, że kolektorzy wymienieni nieraz pogubili buty; że tu i ówdzie witano ich czynem zamiast słowem; że byli to wszyscy ludzie jeszcze biedni, którzy dniem pracowali a nocą domki budowali—to wtedy zrozumiemy, jaką kolosalną robotę apostołów ci kochani ludzie zrobili.

PIERWSZY KOŚCIÓŁ

Na skutek żmudnej ich pracy i gorliwych zachodów ks. Prob. A. B. żądały, stanął kociółek skromny, ale Bogu miły — kosztował \$5,400.00. Place pod nowy kościół ofiarowała firma realnościowa „Dow-Gilbert”, która również najwięcej ich rozsprzedala wśród Polaków. W sam dzień Bożego Narodzenia, 1923 roku. odprawiono pierwszą Mszę św., którą celebrował ks. prob. żądała. Od tej chwili rozpoczęło się wielkie dzieło Boże. I szczęście, bo gdyby zaczęto później, warunki byłyby gorsze.

Miejsce bowiem odbudowane stało się już zbiornikiem naszych nieszczęśliwych braci bibliarza i dlatego trzeba było od początku plewić kąkol.

Zajęty licznymi trudnościami własnej parafii, wyręczał się nieraz ks. Proboszcz żądała usługą duchowną przez księży wikarych: ks. J. Górskiego i ks. E. Miotkę. Oni doglądali wspólnie z proboszczem rozrzuconej, ale gorliwej trzodki.

PIERWSI PARAFIANIE

Pierwszemu komitetowi parafialnemu:

PRZEWIELEBNY KS. PRAŁAT A. ŻAŁAŁA
ZAŁOŻYCIEL PARAFII ŚW. PIOTRA I PAWŁA

RT. REV. MSGR. A. ZADALA
FOUNDER OF SS. PETER AND PAUL CHURCH

A. Wajda, J. Maciąg, J. Kiendra, J. Gaciak, nie mało pomagała pani J. Maciąg prowadzeniem ksiąg parafialnych. Parafianie z tych czasów, jak notują księgi parafialne byli następujący:

W. Jarosz, J. Maciąg, K. Lesiński, J. Kiendra, J. Targus, J. Gaciak, A. Zieliński, J. Szal, J. Cupicha, A. Wajda, P. Szymaszek, J. Kościelny, P. Kupyta, F. Rybnicki, J. Szerba, I. Segler, J. Ronbaje, M. Lewandowski, J. Lasota, W. Przybyłowicz, H. Hermanowicz, W. Goleniak, J. Biało, J. Osmulski, J. Kaczyński, J. Gill, P. Gleason, G. Karawan, S. Bugajski, A. Wieczorek, A. Czarny, J. Gill, F. Krol, J. Kukla.

Tym ofiarodawcom nie mało ma do zawdzięczenia parafia. Mimo bowiem trudnych warunków, mimo własnej biedy nie zrażali się, ale w dalszym ciągu prowadzili dzieło rozpoczęte.

KS. PROBOSZCZ CHRZĄSZCZ

Z napływem coraz liczniejszej ludności — Ks. Biskup chcąc z jednej strony ulżyć w pracy ks. prob. A. Żądale, a z drugiej strony, czułą opieką pasterską otoczyć gromadkę Chrystusową — назначył ks. R. Chrząszcza, w dniu 8-mym czerwca 1924 r. na administratora parafii i równocześnie administratorem nowo-organizującej się parafii św. Barbary w Dearborn, Mich.

Za rządów ks. R. Chrząszcza przystąpiono do upiększenia kościółka. Obywatele Warrendalscy poczęli się poczuwać do prawdziwej konstruktywnej pracy. Pierwsze miejsce poczał zajmować obywatel Piotr Zieliński. Czy to trzeba było złożyć jakąś poważniejszą ofiarę, czy też potrzeba było pracy lub poświęcenia czasu i sił — zawsze można było liczyć na Piotra Zielińskiego. Dziś patrząc na pracę tego człowieka, można śmiało powiedzieć, że on i jego rodzina najwięcej zdziałali dla parafii — w jej pierwszych latach rozwoju.

POŚWIĘCENIE DZWONU

Dnia 28-go września, 1924 roku odbyło się poświęcenie dzwonu, tego głosu Boga, zwołującego na nabożeństwa, ogłaszającego nowiny radosne i smutne. Zakupiono też w tym czasie świecznik i chrzcielnicę. W pracy w tym okresie pomagali ks. prob. R. Chrząszczowi parafianie:

A. Wajda, J. Sarba, A. Posłuszny, J. Czyżewski, S. Stachowicz, I. Czyżewski, J. Gąsiorek, A. Sulak, M. Matusik, A. Wieczorek, F. Drabnicki, F. Mikielnik, J. Mytych, P. Szymaszek, F. Ferenc, W. Kowalski, P. Gleason, S. Węgrzyn, Z. Nowakowski, J. Łużyński, J. Odrzewalski, B. Paczkiewicz, J. Król, I. Doody, M. Pszka, A. Zalewicz, J. Maciąg, J. Nichczyński, A. Hermanowicz, S. Kujawa, S. Tatar i A. Stec.

Ofiary poważniejsze w tym czasie złożyli: P. Zieliński, K. Lesiński, J. Wojtan, J. Kukla, W. Goleniak, I. Ćwiek, J. Cupicha, W. Szelong, J. Malysz, I. Grzywacz, J. Gíblak, W. Saletyn, P. Szymaszek, A. Czarny, P. Kutyra, J. Lapałowski, K. Sarna, T. Nalepka, W. Zbyciński, J. Daniel, J. Feliks, W. Przybyłowicz, J. Gałda, Z. Cetnar, S. Bugajski, J. Lula, A. Rynicki, C. Chmieliński, J. Gill, J. Biernacki, A. Posłuszny, J. Ronbaje, W. Pilch, W. Siwiecki, S. Zaleski, Z. Szczepański, M. Bober, J. Gotfryd, J. Fitrzyk, J. Kaczyński, W. Kowalski, A. Sulak, W. Kugler, W. Kuzniar, B. Cichowicz, J. Piaskoski, J. Kościelniak, M. Wszółek, J. Kurzeja, J. Gaciak, J. Jędrzejowski, J. Winogrodzki, J. Gierczak, K. Kołdarz, W. Alek, F. Segler, A. Balcer, A. Kurzawski, F. Śmigieński, A. Rokoszewski, J. Muniga, J. Szal, Filipkowski, C. Czajka, F. Szpyrka, A. Wieczorek i J. Wołoszek.

Wiele spodziewano się po energicznym ks. R. Chrząszczu. Był to człowiek silny, zdrowy, gorliwy do pracy, nie szczędzący siebie. Nielitościwa śmierć zabrała go przedwcześnie. Pamięć jego miłą pozostanie u parafian, którzy go znali i z nim pracowali. Wieczny odpoczynek racz mu dać Panie!

KS. PROB. J. HEWELT

Dnia 23-go stycznia, 1925 r. kierownictwo parafii objął ks. J. Hewelt. Mając rozległe doświadczenie parafialne, jakoteż obszerną znajomość finansowania parafii, rozpoczął na większą skalę akcję parafialną. W krótkim czasie posprowadzano statuy i wszystkie przybory kościelne — dzięki ofiarności parafian: P. Zielińskiego, F. Raniszewskiego, J. Ronbaji, C. Pinkosa, L. Łużyńskiego i M. Wszółka.

KOŚCIÓŁ NA NOWYM GRUNCIE

W październiku 1925 r. okazało się, że oryginalne miejsce parafii okaże się z bie-

KS. WINCENTY BORKOWICZ
PROBOSZCZ PARAFII 1926 — 1935

REV. VINCENT BORKOWICZ
PASTOR 1926 — 1935

giem czasu niewygodne, przeto uchwalono przeniesienie kościołka na nowe miejsce u zbiegu ul. Sawyer i Grandville. Był to dobry krok parafii. Dzięki bowiem wspaniałości Piotra Zielińskiego, który ofiarował dwanaście placów pod nowy kościół, parafia zyskała prawdziwie odpowiednie warunki do dalszego rozwoju. Po niedługim też czasie poczęto na serjo myśleć o budowie

Pierwszy Kościółek

szkoły na gwałt potrzebnej. Po pertraktacjach pożyczkowych oddano budowę czterech klas p. J. Plochowi.

NOWA SZKOŁA

Dnia 29-go czerwca 1926 r. odbyło się uroczyste poświęcenie nowo - zbudowanej szkoły, bierzmowanie i poświęcenie statuy patronów ŚŚ. Piotra i Pawła — dar Piotra Zielińskiego. Poświęcenia dokonał ks. biskup sufragan J. K. Plagens w asyście duchowieństwa. Podniosłe kazanie wygłosił ks. J. Raczyński.

Z tego czasu pochodzą liczne inne poświęcenia, a mianowicie: 8-go grudnia 1925 r. poświęcenie statuy M. Boskiej, dar Piotra

Zielińskiego; 23-go maja, 1926 r. poświęcenie statuy Serca Jezus, dar S.J. Łużyńskiego; 29-go czerwca, 1926 r. poświęcenie statuy ŚŚ. Piotra i Pawła, dar Piotra Zielińskiego; 24-go października, 1926 r. poświęcenie statuy św Józefa, dar J. Ronbaji.

Nie da się zaprzeczyć, że gorliwa praca ks. J. Hewelta była widoczną. Został on parafię ubogą — drewnianą, a zostawił odświętnie przybraną i choć w części murywaną; ponieważ jednak jeszcze się taki nie urodził, któryby wszystkim wygodził, więc byli i tacy, którym się zdawało, że można było więcej uczynić. Możemy jednak dziś śmiało powiedzieć, że ks. prob. J. Hewelt dokonał cudów w warunkach tych, w których się znalazł. Pod koniec roku 1926 ustąpił ks. proboszcz J. Hewelt.

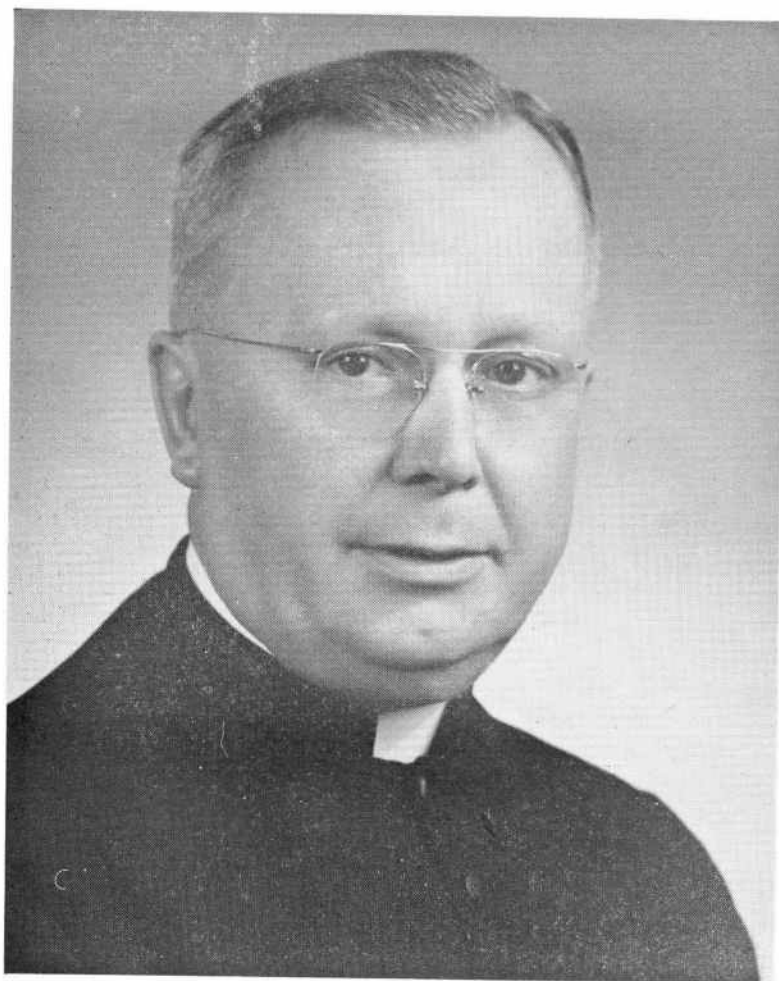
KS WINCENTY BORKOWICZ

Dnia 24-go grudnia 1926 r., o godzinie 10-tej wieczorem kancelaria biskupia powołała na proboszcza parafii ŚŚ. Piotra i Pawła ks. Wincentego Borkowicza, od szeregu lat profesora Seminarium Polskiego, zostawiając mu parę tygodni do decyzji — czy probostwo obejmie, czy nie. Dnia 9-go stycznia 1927 r. przyjął ks. W. Borkowicz formalne zawiadomienie o objęciu parafii.

Ufny w pomoc Bożą i przekonany o dobrej woli parafian. przystąpił młody proboszcz do żmudnej orki bardzo a bardzo jeszcze nieuprawionej roli. W krótkim czasie zrozumiał wielkie potrzeby parafii — tak duchowe, jak i materialne, przeto energicznie zabrał się do pracy. Praca była trudna. Ludność, pracująca przeważnie u Forda, przechodziła najgorszy kryzys, jaki ta fabryka miała — ogólne bezrobocie. Parafia zadłużona, ludzie biedni niewymownie — jeszcze bardziej zadłużeni. Wydawało się, że zadaniu się nie sprostą. Na szczęście parafia cieszyła się jeszcze człowiekiem bardzo ofiarnym. Opatrzność zwykle wzbudza takich ludzi w chwilach krytycznych. Świętej pamięci Piotr Zieliński był prawą ręką proboszcza — pociechą i wsparciem.

BUDOWA PLEBANII

Nowy proboszcz łącznie z komitetem zabrał się rącho do pracy. Ponieważ rok szkolny chylił się ku końcowi, trzeba było ogłądać się za mieszkaniem dla ks. proboszcza. Dotąd bowiem gościnna plebania ks. prałata

KS. PIOTR RYPEL
PROBOSZCZ PARAFII 1935 — 1938

REV. PETER RYPEL
PASTOR 1935 — 1938

A. B. żądały była plebania parafii śś. Piotra i Pawła. Dnia 1-go września, 1927 r. przystąpiono do budowy plebanii. Dnia 8-go grudnia, 1927 r. przeniósł się ks. proboszcz do wykończonej plebanii, zbudowanej przez kontraktora H. Filipa, kosztem \$13,000.00. Równocześnie postarano się o skromne na razie mieszkanie dla Sióstr Franciszkanek z Sylwanii, które z pierwszym dniem września obejmowały kierownictwo szkoły parafialnej, zbudowanej kosztem \$5,000.00 na spłaty. Wyrównano też długi z lat przeszłych.

Dzielny komitet parafialny złożony z członków: W. Wszolek, B. Palen, W. Ścibor, J. Maciąg, A. Kotlewski, J. Wojciechowski, J. Szczerba i K. Grzywacz — w krótkim czasie uporządkował szkołę, kościół i salę do zabaw, tak, że parafia poczęła bić nowym tętnem życia. Na każdym kroku widoczną była ich praca.

ORGANIZACJE

Rok 1928 odznaczył się wielkim postępem w pracach organizacyjnych. Zreorganizowano Br. św. Piotra i Pawła, Gr. 1116 Br. św. Wincentego Zjednoczenia. Utworzono Br. Panien i Dzieci Marii, Imienia Jezus i Apostolstwo Modlitwy. Gruntownie zreorganizowano Br. Różańca św. Wymienione towarzystwa oddały wielkie zasługi około parafii. Najwięcej ofiar, pracy i wysiłków przyszło drogą tych członków i członkiń.

ŻYCIE DUCHOWE

Do poważniejszych uroczystości z tego czasu należy zaliczyć poświęcenie statuy św. Teresy od Dzieciątka Jezus — dar państwa Józefa i Marii Jaskólskich. Rodzina ta wiele dała dowodów swej ofiarności. Z okazji poświęcenia własnym kosztem wystawiła bankiet dla gości. Poświęcenia dokonał ks. prob. T. Kowalewski, a kazanie wygłosił ks. Ed. Kokowicz.

Życie duchowe parafii w r. 1928 wielkie poczyniło postępy. W lutym odbyła się nowenna do św. Teresy, bardzo licznie uczęszczana przez parafian. Przy końcu nowenny ks. proboszcz W. Borkowicz, który udzielał nauki, ciężko zachorował, lecz po kilku tygodniach wrócił znowu do swych owieczek.

Następnie odbyło się poświęcenie chorągwi Tow. śś. Piotra i Pawła. (Tow. zało-

żone 13-go maja 1926 r.). Poświęcenia dokonał ks. prob. A. Maksimik, kazanie wygłosił ks. prob. P. Walkowiak

Potym odbyła się długo wyczekiwana Misja św. pod kierownictwem ks. A. Mallo, w dniach od 20-go do 28-go października, zakończona czterdziesto-godzinnym nabożeństwem i poświęceniem krzyża misyjnego — dar pani M. Zielińskiej.

Dnia 25-go listopada Br. Różańca św. obchodziło swą największą uroczystość — poświęcenie chorągwi. Poświęcenia dokonał ks. prof. Dr. A. Kłowo i wygłosił uroczyste kazanie.

Na dopełnienie pięciolecia pracy około parafii, powzięto okazję tę obchodzić uroczystości. Z tej okazji uchwalono wydać choć skromny Pamiętnik, odprawić nabożeństwo i urządzić zabawę z koncertem. Uroczystość odbyła się 30-go grudnia 1938 roku.

OKRES DEPRESJI

Okres od roku 1929-1933 boleśnie dał się odczuć nowej placówce. Pomijając już fakt, że wszędzie porządek ekonomiczny się zarwał, to u nas katastrofalnie się zaprzepaścił. Kiedy się dziś pisze o tych czasach, to z odrazą i wstrętem nie chce się wracać do tych chwil biedy i nędzy, żalu i rozpacz. Chociaż widmo biedy, nędzy i niedostatku nieraz zajrzało do chat naszych parafian, to jednak w rezultacie mniejsze wyrządziło szkody (może???), jak gdzieindziej. Prawda — pogubili nasi oszczędności lat całych. Prawda, pogubili dodatkowo i loty (których na swój stan za wiele nakupywali), ale stosunkowo mała liczba potraciła domy.

Miała depresja tę dodatnią stronę, że nas bardziej zbliżyła i bratersko usposobiła. Na pochwałę parafian tę rzecz można nadmienić, że praca ich i poświęcenie dla dobra bliźnich w potrzebie złotymi głoskami zapisały się w rekordach naszego miasta.

OKRES REORGANIZACJI

Następne trzy lata są okresem wyjątkowej solidarnej pracy. W tym czasie zreorganizowały się towarzystwa i rozpoczęła się szlachetna rywalizacja na wszystkich odcinkach życia parafialnego. Nowy duch zgody i pracy objął z małymi wyjątkami wszystkich. Przyszło się do przekonania, że najgorsze rzeczy minęły, że trzeba zakasać ręką-

JUBILAT KS. FRANCISZEK S. GRAMZA
OBECNY PROBOSZCZ

JUBILARIAN REV. FRANCIS S. GRAMZA
PRESENT PASTOR

wy na nowo; że niewolno poprzestać na tym skromnym naszym dorobku; że potrzeba nam nowego kościoła, nowej szkoły. obszerniejszej sali dla nas i dorastającej młodzieży. We wzmożonym tempie poczęto stwarzać fundusz budowy. Towarzystwa i poszczególne jednostki z wielkim nakładem pracy i poświęceniem nie ustawali w tej zbiórce.

Z duchownego punktu widzenia na chwalębną wzmiankę zasługują dwie Misje św. — jedna odprawiona dla wszystkich parafian, a druga dla młodzieży.

Dziesięciolecie uroczyscie obchodzono i z tej okazji wydano pamiętnik, który opisał ks. Wincenty Borkowicz. Właśnie tę pierwszą część tejże historii naszej parafii zaświadczam jego pracy.

KS. PIOTR RYPEL

Dnia 11-go marca, 1935 r. kierownictwo parafii objął ks. prob. Piotr Rypel. Widząc, iż parafia coraz więcej się rozwija, kancelaria naznaczyła ks. Franciszka Sysola na wikarego.

Nowy ks. proboszcz zaraz zabrał się do ciężkiej i żmudnej pracy. Postępując w ślady poprzedniego proboszcza, czynił wszelkie wysiłki, ażeby fundusz budowy jak najprędzej powiększyć. Bazyry i inne parafialne zabawy urządzano, to też w 1937 r. było już dosyć funduszu, aby poczynić pierwsze kroki w kierunku nowej budowy.

Ks. proboszcz P. Rypel razem z komiteem parafialnym postanowił najprzód zbudować nową świątynię Pańską, albowiem dotychczasowy kościółek był bardzo mały i nie mógł pomieścić zwiększającą się liczbę nowych parafian.

Otrzymaawszy pozwolenie od władzy kościelnej, przystąpiono do opracowania planów. W niedługim czasie wszystko było dokończone i budowa miała się rozpocząć za kilka miesięcy. Ale 7-go lipca, 1938 r. ks. prob. P. Rypel został mianowany proboszczem parafii Wspomożenia Wiernych, a na jego miejsce wezwano wikarego parafii św. Jacka, ks. Franciszka Gramzę.

KS. FRANCISZEK GRAMZA

Nowy proboszcz, który pracował 14 i pół lat w parafii św. Jacka, odziedziczył jako swą pierwszą pracę duszpasterską — budowanie nowego kościoła.

Dnia 21-go lipca, ks. proboszcz zwołał pierwsze zebranie przedstawicieli bractw parafialnych i zorganizował komitet budowy, który składał się z następujących osób: Jan Bergel, przewodniczący; Józef Szczerba, sekretarz; Jan Kwieciński, komitet prasy. Inni członkowie: panie Przybyłowicz, Wojnar i Ostrowska, J. Cupicha, S. Węgrzyn, J. Wojtan, F. Kulesa, T. Tarczyński, A. Nasiłowski, J. Osip, S. Sarama, P. Nowak, J. Staszek, Z. Premik, K. Rudziński, I. Ćwiek, B. Kosiński, M. Purol, panie Plonka, Premik i Swomba, A. Budnik, B. Żbikowski, W. Kucharczyk, M. Wszolek, F. Misiak, J. Strykowski, S. Szczepański, W. Pilarski, W. Maczorowski, W. Ścibor, J. Jędryczka, T. Ślusarczyk, A. Dromlak, L. Maciejewski, T. Bajer, J. Musiał, K. Nowak, A. Drazba oraz panie Anioł, Rekowska i Ścibor.

Uchwalono urządzić karnawał na gruntach pani M. Zielińskiej przy Warren Ave., z czego czystego dochodu wpłynęło do funduszu budowy \$2,438.00.

Następnie komitet budowy zebrał się jeszcze pięć razy i postanowiono przystąpić do budowy.

NOWY KOŚCIÓŁ

Dnia 18 września, 1938 r. przypadła uroczystość wykopania pierwszej grudki ziemi pod nowy budynek. Bóg obdarzył nas ślicznym dniem, to też o godz. 2:30 po południu parafianie licznie zebrali się około swego duszpasterza na tę tak wielką dla nich uroczystość. Ks. Aleksander Zaleski, wice-kancierz, poświęcił grunt, a kazanie wygłosił ks. W. Borkowicz. Następnie przystąpiono do kopania ziemi. Porządek był następujący: ks. prob. F. Gramza, ks. A. Zaleski, ks. W. Borkowicz, ks. F. Sysol, p. J. Bergel, przewodniczący komitetu, i członkowie komitetu, Bractw i parafianie.

Budowa bardzo prędko rozwijała się pod bacznym okiem ks. prob. F. Gramzy. Ks. biskup Stefan Woźnicki przyjechał do naszej placówki dnia 6-go listopada w celu poświęcenia kamienia węgielnego.

Dzieci szkolne, parafianie i księża wyszli na przywitanie Jego Ekselencji przy Warren ulicy i stamtąd cały pochód liczący przeszło dwa tysiące parafian i gości udał się na grunta parafialne. Uroczyste kazanie wy-

PLEBANIA PARAFII ŚW. PIOTRA i PAWŁA
RECTORY OF SS. PETER and PAUL PARISH

PIERWSZY KOŚCIÓŁ i SZKOŁA PARAFIALNA
FIRST CHURCH and PARISH SCHOOL

głosił ks. Adam Koprowski, kapelan Sióstr Felicjanek.

Wszystkie starania oraz mozolna praca nad nowym budynkiem skończyła się w samą wigilię Bożego Narodzenia. Kościół nowy był otwarty po raz pierwszy i dla nas wielką pamiątką jest owa Pasterka, którą z wdzięcznym sercem odprawił ks. prob. Gramza. Na tą tak wspaniałą okazję Br. Różańca Św. zakupiło złote dalmatyki.

SZCZERA OFIARNOŚĆ

Dnia 7-go stycznia 1939 r., nastąpiła zmiana wikarych. Ks. F. Sysol został wikarym parafii Bożego Ciała a na jego miejsce mianowany został ks. Edward Szczepański.

Stacje Drogi Krzyżowej dla nowego kościoła uroczyscie poświęcone były dnia 24 lutego 1939 roku. Poświęcenia dokonał ks. Leon Chapman, dziekan archidiecezji o godzinie 7:30 wieczorem. Stacje te ofiarowane zostały przez następujące rodziny i osoby: Rodzina Teofila Telegi, rodzina Pawła Pinkos, Maria i Klara Szymkowiak, rodzina Karola Grzywacz, rodzina Józefa Biało, Józef i Ewa Wojciechowsky, rodzina Franciszka Kulesa, rodzina Rozalii Palen, Antonina Szymkowiak i Syn, Wojciech i Katarzyna Kugler, rodzina Jana Basierb, Piotr i Teresa Swomba, Wacław Człapiński i rodzina doktora Wacława Lipińskiego.

Bractwa parafialne, ażeby upiększyć swą nową świątynię i zakupić potrzebne rzeczy kościelne urządzili wielki bazar dnia 17 lutego, 1939 roku. Rezultat był następujący:

Tow. Gabriela Narutowicza —	
dwie kropielniczki kosztem ----\$	160.00
Pinochle Club i Sewing Circle —	
ławki kosztem -----	1,000.00
Klub Ushers — organ kosztem --	800.00
Klub Demokratyczny — malowanie	
podłogi kosztem -----	120.00
Tow. Prez. Mościckiego — dywan	
w sanktuarium kosztem -----	120.00
Tow. św. Wincentego — konfesjo-	
nały kosztem -----	200.00
Tow. św. Piotra i Pawła — sprzęty	
do zakrystii kosztem -----	250.00
Wianek Dzieci — świeczniki na	
główny ołtarz kosztem -----	150.00

Apostolstwo Modlitwy — trzy	
ornaty kosztem -----	100.00
Br. Różańca św. — Dalmatyki i	
dwie kapy kosztem -----	215.00
Tow. Ave Maria — chrzcielnicę	
kosztem -----	150.00
Bractwo Panien — kłęczniki i ław-	
ki do sanktuarium kosztem ----	200.00
Dzieci Marii — obrusy itp. kosztem	100.00
Pani Wineska — upiększenia dla	
sanktuarium kosztem -----	150.00
Ignacy Ćwiek — krzyż procesyjny	
kosztem -----	85.00
Rodzina B. Brzezińskiego — krzyż	
na wielki ołtarz kosztem -----	25.00
Stefan Sarama — wieczną lampkę	
kosztem -----	100.00

DALSZY ROZWÓJ

Podczas lata w roku 1939 stary kościółek był całkowicie przerobiony wewnętrznie i przedzielony na dwie klasy. Szkoła więc posiadała sześć klas. Nowe tablice i sprzęty były zakupione do szkoły.

W grudniu tego roku odprawiono Misję św. Pierwsze dwa tygodnie poświęcone były rodzinom polskim, a w trzecim tygodniu były udzielane nauki w języku angielskim, ponieważ parafia posiadała wiele rodzin innej narodowości.

W roku 1940 dnia 3-go czerwca ks. Biskup Stefan Woźnicki udzielił Sakramentu Bierzmowania 142 dzieciom naszej szkoły.

Dnia 12-go czerwca 1940 ks. Wawrzyniec Matysiak mianowany został wikarym, a ks. Szczepański — wikarym par. M. Boskiej Karmelitańskiej w Wyandotte.

ULEPSZENIA

We wrześniu 1940 roku zakupiono Winkler Stoker, ażeby lepiej ogrzać budynki parafialne.

Zarazem w tym samym roku zakupiono świeczniki na wszystkie trzy ołtarze i zakupiono nowe ornaty i mnóstwo innych sprzętów kościelnych.

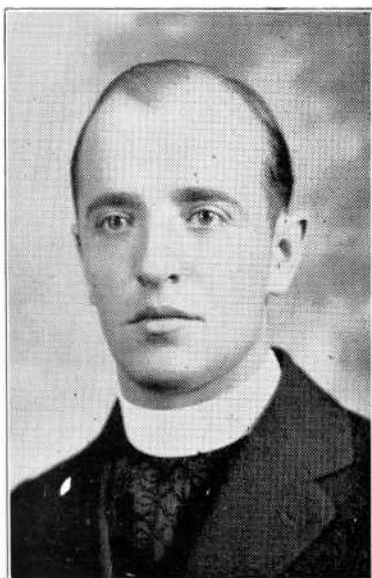
Jednakowoż szkoła nasza była bardzo szczupła, a dzieci w parafii — sporo. To też ks. proboszcz, znając ważność i potrzebę wykształcenia katolickiego, wielce odczuwał brak odpowiedniego budynku szkolnego. Zawędro-

POPR

KS.

REV

KS. FRANCISZEK SYSOL

Wikary 1935 - 1939

REV. FRANCIS SYSOL

Assistant 1935 - 1939

POPRZEDNI WIKARIUSZE

• FORMER ASSISTANTS

KS. WAWRZYNIEC MATYSIAK

Wikary 1940 - 1945

REV. LAWRENCE MATYSIAK

Assistant 1940 - 1945

wał więc ks. proboszcz do kancelarii i tam przedstawił swe kłopoty, przyrzekając jednak, iż jeżeli parafia otrzyma pomoc finansową, to wszystko się w bardzo krótkim czasie wyrówna.

BUDOWA SZKOŁY

•Dnia 15-go października 1942 roku ks. proboszcz otrzymał z wielką radością zawiadomienie, iż parafia może rozpocząć budowę szkoły.

Ks. F. Gramza, nie tracąc nawet jednej chwili czasu, zabrał się do dzieła. Postanowiono obecny budynek kościelny powiększyć i zbudować drugie piętro, dodając tym sposobem dziesięć nowych klas. Zaraz przystąpiono do budowy — ogólnym kontraktorem był bardzo znany Polak i weteran, Mateusz Lalewicz.

POŚWIĘCENIE

Następujący artykuł o uroczystości poświęcenia cytujemy z „Dziennika Polskiego” z dnia 30-go sierpnia, 1943 roku:

“Dzień wczorajszy dla parafii św. Piotra i Pawła był wielkim świętem, gdyż wczoraj odbyło się tu poświęcenie nowej szkoły parafialnej.

“Potrzeba tej szkoły dawała się odczuwać ze względu na wielką rozbudowę tej dzielnicy.

“W ubiegłym roku w naszej szkole mieliśmy około 450 dzieci, podczas gdy w roku bieżącym spodziewamy się ich 600—oświadczył proboszcz parafii. Wiel. ks. Fr. Gramza, w rozmowie ze sprawozdawcą „Dziennika Polskiego.”

“Ks. Gramza jest nie tylko zacnym i szczerze parafianom oddanym duszpasterzem, ale i dobrym gospodarzem, co stwierdził ks. W. Borkowicz, a następnie J. E. Kardynał Edward Mooney.

“Ks. Borkowicz wygłosił naukę od ołtarza, a po nim uzupełniającą niejako naukę wygłosił arcybiskup Mooney.

“To, co — jak mówił arcybiskup Mooney — było marzeniem parafian, stało się rzeczywistością, gdyż stanął wspaniały nowoczesny gmach, pobudowany przez znanego kontraktora budowniczego, Mateusza Lalewicza.

“Na dole świątynia Pańska, dwie klasy szkolne i magazyn, na górze zaś osiem klas szkolnych i biuro dla Sióstr Nauczycielek.

“Każde dziecko ma osobną ławeczkę i schowanko na okrycie zimowe. W każdej klasie wentylacja i urządzenia nowoczesne.

“Była godzina 3-cia po południu, gdy z plebanii wyruszył pochód z ministrantami na czele i dziewczątkami w bieli. Arcybiskup Mooney poprzedzany był przez liczne duchowieństwo.

“Po modlitwach przed Wielkim Ołtarzem, J. E. arcybiskup Mooney dokonał aktu poświęcenia nowego gmachu. Naukę wygłosił następnie wiel. ks. Borkowicz.

“Po stwierdzeniu ziszczenia się marzeń ofiarnych parafian, ks. Borkowicz mówił: “J. E. arcybiskup Mooney przyjechał do was, aby dodać zachęty ks. proboszczowi i oddać wam uznanie.” Następnie kaznodzieja wyjaśnił zasady nauki w szkołach katolickich, stwierdzając, że obecną wojnę (drugą wojnę światową) wywołali ci, którzy wyrzekli się Boga.

“Szkoła ta, jako strażnica, będzie przypominać dzieciom tradycję polską, napoi ich kulturą wielkiego narodu, który ma też wielką misję do spełnienia i dziś ją spełnia.” Wspomniał też ks. Borkowicz o tym, że wielu stosunkowo młodzieńców (około 335) z tej parafii pełni służbę pod Gwiazdzystym Sztandarem, głosząc następnie o poświęceniu nauczycielek Sióstr Franciszkanek.

“Na wstępie swej nauki arcybiskup Mooney złożył gratulacje proboszczowi ks. Gramzie i parafianom, a następnie ocenił doskonałą robotę architekta i budowniczego. “Podkreślam to, co ks. Borkowicz powiedział o szkole katolickiej, dodam, że szkoła ta jest fundamentem wpajania zasad moralności w dziecko. Niefortunna była agitacja za odłączeniem szkoły od kościoła. Narody, które to uczyniły, w następstwie utraciły religię. Jednak nie wolno jest żądać zawieści od szkoły katolickiej. Szkoła i kościół muszą otrzymać współpracę od domu, który musi spełnić swe zadanie. A więc — kościół, dom i szkoła.”

J. E. Kardynał Edward Mooney udzielił następnie wiernym błogosławieństwa Przenajświętszym Sakramentem.

OBECN
WIKAI

OBECNI WIKARIUSZE

Ks. Tadeusz Wypijewski
Rev. Thaddeus Wypijewski

Ks. Edward Konopka
Rev. Edward Konopka

PRESENT
ASSISTANTS

Komitet parafialny tego czasu składał się z następujących panów: Ignacego Ćwieka, Michała Purola, Pawła Ślusarczyka, Bronisława Żbikowskiego i Wojciecha Kuglera.

OSTATNIE 5 LAT

Parafia coraz więcej i więcej parafian zyskała, ponieważ budowa domów w naszej okolicy szła szalonym pędem.

Dnia 8-go lipca, 1945, ks. Tadeusz Wybijewski zostałznaczony wikarym, a ks. Matysiak — wikarym parafii Bożego Ciała. Ponieważ parafia tak się wielce rozwijała, ks. Edward Konopka został przydzielony do pracy duchownej w parafii, jako drugi wikary, dnia 15 listopada, 1945 roku.

Każdy parafianin chyba dobrze już poznał ks. Aleksandra Zaleskiego, który przyjeżdżał z pomocą duchową do nas przez ostatnie 12 lat. Zaskarbił on sobie serca wszystkich parafian. To też z uczuciem wielkiej radości otrzymaliśmy nowinę, że ks. Zaleski otrzymał fiolety prałata. W niedzielę, 17-go marca, 1946 roku, ks. prałat Zaleski odprawił solenną Mszę św. w naszym kościele, a wielka liczba parafian. w dowód swego uznania, zapełniła naszą świątynię.

BUDOWA DOMU SIÓSTR

Nasza szkoła parafialna przepełniona była, to też potrzeba było więcej Sióstr Nauczycielek. Dwa małe domki, które używały siostry, okazały się niewystarczającymi. Nagła potrzeba odpowiedniego domu dla sióstr okazała się każdemu. Już w roku 1945 starania były poczynione, aby zakupić loty na przeciw szkoły przy ulicy Westwood, jako grunt pod nowy klasztor dla sióstr. Osiem lot zakupiono wreszcie w styczniu 1946 roku.

W marcu 1947 roku rozpoczęto budowę. Koszt nowego domu dla sióstr wynosił \$151,-000.00. Architektem był znany nam Aloys Herman (architekt nowej szkoły), a kontraktorem generalnym — Mateusz Lalewicz.

Budowa potrwała do stycznia 1948 r. Dnia 15-go lutego. 1948 roku ks. biskup Stefan Woźnicki w asyście licznego duchowieństwa poświęcił nowy gmach. Bardzo wiele sióstr z rozmaitych zakonów wzięło udział w tej uroczystości i wszystkie były zachwycone wspaniałą budową.

Następnie parafianie zwiedzili nowy dom sióstr i okazali swe zadowolenie, iż siostry nauczycielki w naszej parafii posiadają nie tylko odpowiedni dom, lecz prawdopodobnie jeden z najpiękniejszych w całym mieście.

Wyrażamy przekonanie, że parafia przez dwadzieścia pięć lat duchowo i moralnie się skonsolidowała. Przetrzebiono i przerobiono obojętnych, zagrzano letnich, szeregowano gorących. Parafia jest wewnętrznie duchowo wyrobiona. Ma całe krocie dzielnych, sumiennych i poświęcenia pełnych pracowników. Spodziewamy się niezwykłych rzeczy od parafian ŚŚ. Piotra i Pawła w następnym dwudziestopięcio-leciu.

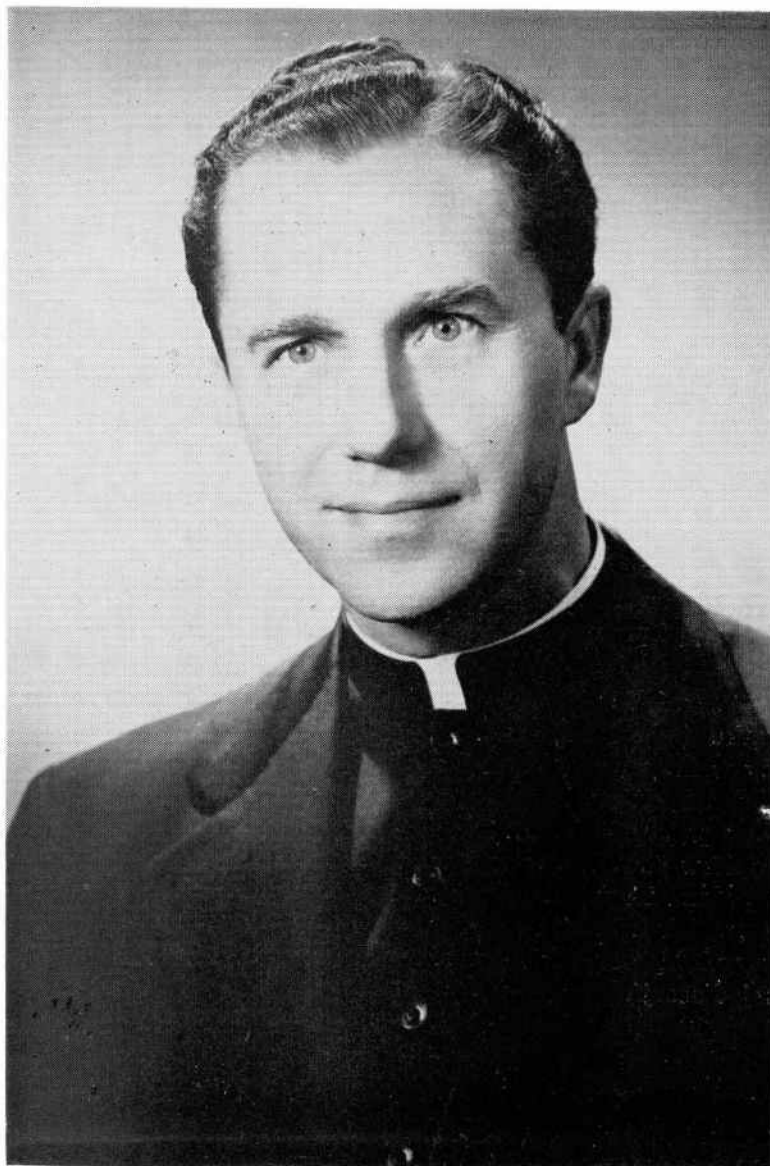
Kiedy obchodzimy srebrny jubileusz, podajemy do wiadomości, iż dalsza budowa idzie naprzód. Za kilka miesięcy rozpoczniemy budowę nowego teraźniejszego kościoła, który pomieści przeszło 1000 wiernych i nie będzie posiadał żadnego filaru wewnątrz, oraz 6 nowych sal szkolnych. Na innej stronie możecie się przypatrzeć fotografii, która przedstawi wam ogólny widok całej budowy.

Ufamy, że ten krótki i skromny szkic historyczny naszej parafii posłuży jako zwierciadło, w którym ujrzymy ile się zrobiło i ile zrobić jeszcze należy. Oby ten krótki rachunek sumienia z działalności przez dwadzieścia pięć lat posłużył, jako uznanie za poniesione ofiary i poświęcenia, stając się zarówno zachętą do przyszłych. bardziej jeszcze wyłożonych ofiar i poświęceń dla chwały Boga i dobra parafii.

SZKOŁA PARAFII ŚŚ. PIOTRA i PAWŁA

Najważniejszym czynnikiem wychowania jest szkoła parafialna, katolicka. Nic więc dziwnego, że parafianie rychło to zrozumieli i czynili niewypowiedziane ofiary, aby takową utrzymać. Były niewygody, były trudności, ale one już minęły. Nie możemy pominąć zasług nauczycielek świeckich, które z poświęceniem dla naszej diatwy pracowały: panny M. Majkel, Z. Dobelek, H. Kama i Z. Wójcikiewicz.

Wychowanie i wykształcenie, poruczone nawet najzdolniejszym siłom świeckim, nie może wyrzucić tego piętna na duszy dziecka, co wychowanie przez osoby duchowne. To też przez długi czas czyniono starania, aby

NAJPRZEWIEL. KS. PRAŁAT A. ZALESKI
Wice-Kancelarz i Długoletni Pomocnik przy Parafii

RT. REV. MSGR. A. ZALESKI
Vice-Chancellor and a Zealous Laborer in Our Parish
for the past 12 years

siostry nauczycielki objęły kierownictwo szkoły. Na nieszczęście nie było zakonu, któryby ofiarował swą gorliwość do objęcia ubogiej, opuszczonej parafii. Ks. prob. Wincenty Borkowicz ze łzami błagał i prosił liczne zakony do ratowania naszych dzieci. Wszędzie otrzymywał odmowną odpowiedź. Dopiero zakochał do wielkiego serca Mateczki Adelajdy, głównej przełożonej Sióstr Franciszkanek z domem Macierzyńskim w Sylwania, Ohio. Parafia otrzymała przychylną odpowiedź.

Parafia śś. Piotra i Pawła powinna na wszystkie czasy zachować najserdeczniejszą wdzięczność dla Mateczki, Czcigodnej Siostry Adelajdy i dla Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek, że nie zraziły się naszą biedą, ubóstwem, zaniedbaniem i brakiem różowych zapowiedzi wygodnego bytu. Oby dorastająca młodzież żeńska spłaciła dług wdzięczności wobec Sióstr przez liczne powołania do ich Zakonu. Oby parafianie szanowali swe siostry nauczycielki i okazywali im więcej serca i współpracy w wychowaniu dzieci.

Nasza szkoła parafialna wobec innych parafii na początku była bardzo skromna. Jednakowoż kiedy w innych parafiach liczba dzieci szkolnych, z powodu rozmaitych przyczyn, zmniejszała się, to u nas co roku powiększała się, najpierw powoli, a w ostatnich latach szalonym pędem. To też dzisiaj szkoła parafii śś. Piotra i Pawła stoi na pierwszym miejscu z pośród wszystkich parafii polskich w naszej diecezji.

Przeszło 1120 dzieci obecnie kształci się w naszej szkole. Osiemnaście Sióstr Franciszkanek dozoruje i kieruje wychowaniem naszych dzieci.

Dzieci w naszej szkole otrzymują prawdziwe wychowanie, nie tylko co do ciała, lecz — co ważniejsze — co do duszy. Wyrabia się w nich także charakter wzorowego obywatela i pożytecznego członka społeczeństwa. Najlepiej uwidatnia się to z rekordów w czasie ostatniej wojny światowej.

Jesteśmy dumni z naszej "kindergarten", czyli Przedszkole. Przedszkole, czyli ogródek, jest jakby szkołą przygotowawczą dla małego dziecka, którego rozum nie jest jeszcze zupełnie rozwinięty. Jest to niejako przejście dla niego pomiędzy domem rodzinnym a szkołą. Pod bacznym a troskliwym okiem Siostry zakonnej nie odczuwa tego zupełnego oderwania się od matki, przy której zawsze chciałoby pozostać. Ogródek bowiem napełniony jest atmosferą zarówno domową, jak i szkolną. Tu dziecko ma czas na zabawę i na odpoczynek, a przytem uczy się dyscypliny, posłuszeństwa i grzeczności. Prócz tego zaznajamia się z elementami religii, czytania i pisanie. Jak radośnie musi bić serce rodziców, których pociechy po kilkumiesięcznym pobycie w ogródku w szkole katolickiej, umieją się modlić, śpiewać i wierzyki powiedzieć. Najpiękniejsza chwila to chyba graduacja i program, który owi malcy wykonują przy końcu roku.

NOTATKI PARAFIALNE

Pierwsze chrzty: Tadeusz Targus — 2-go marca 1924

Marian Wajda — 2-go marca 1924

Kazimierz Ćwiek — 24-go marca 1924

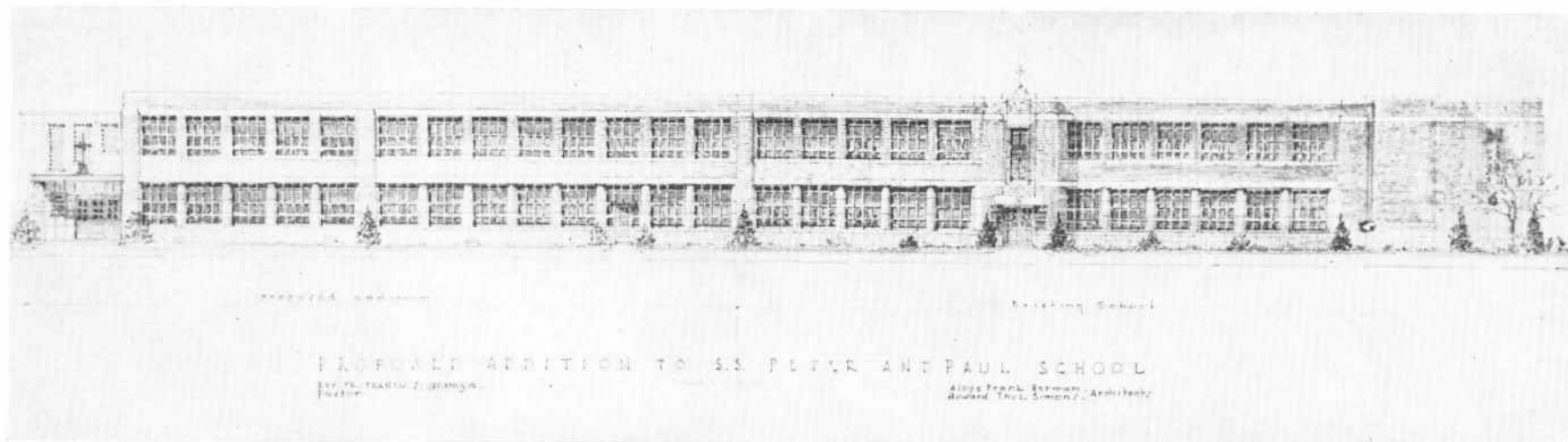
Joanna Maciąg — 20-go kwietnia 1924

Pierwszy ślub: Franciszek Kołpacki, Cecylia Słowik — 22-go sierpnia 1925

Pierwszy pogrzeb: ś. p. Franciszek Maciąg — 4-go kwietnia 1925

Pierwszy Srebrny Jubileusz małżeństwa — pp. K. i K. Nowak

Pierwszy Złoty Jubileusz małżeństwa — pp. Józef i Tekla Wendykier —
15-go września 1935

Fotografia szkicu architekta nowej budowy — kościoła i szkoły. Powyższe zdjęcie przedstawia obecny budynek razem z nowym dodatkiem. Budowa rozpocznie się za dwa miesiące.

Photograph of the architect's drawing of the new building project—church and school. The photo shows the present building together with the new addition. Building program will begin within two months.

A BRIEF HISTORY OF SS. PETER AND PAUL PARISH

The City of Detroit, at the turn of this century, thru its tremendous growth and vast expansion became familiarly known throughout the world as "Dynamic Detroit." All this is directly attributed to the automobile industry which has enormously expanded during the past 30 years. Many of our older inhabitants can remember the old days when the far northwest section of the city was settled by a few farmers whose lands reached the tiny Rouge River.

In the year 1923 strong rumors appeared, foretelling the fact that the Ford Motor Company would open up a huge plant near River Rouge. As a result the people from the east side began to migrate to the far west side of the city. Among the new settlers we find many people of Polish descent. These people built their homes in the territory of Rouge Park between Southfield and Evergreen Roads.

The people, however, being deeply religious, soon realized that although they could take care of their material needs, they still needed help to satisfy their spiritual wants. A place of worship in the midst of their own homes became a must project that filled the hearts of every home owner. The nearest church was miles away and during certain times of the year traveling became a heavy burden.

THE PIONEERS

The 40 Polish families gathered together and formed a committee to help organize and establish a parish church in their locality. The committee sought the advice of Rev. A. Zadala, pastor of Assumption Church, the nearest Polish parish. They placed their problem before him and begged for help. They declared that the people were ready and willing to do their part in building a church, school and rectory. Father Zadala promised his help and advised the committee to visit the Bishop and present their case to him personally. Most Rev. Bishop Michael Gallagher cordially welcomed them and after hearing their pleas, fully realized their great need of spiritual guidance.

He promised that they would have a church and a few days later appointed Fr. Zadala to help the people organize and build a small mission church which was to be administered by Father Zadala.

Father Zadala immediately began the task of organizing the parish. Soon a church, small in size but undoubtedly pleasing to the Lord, was erected costing \$5,400.00. The church was located on Tireman at Warwick on lots donated by the Dow-Gilbert real estate agency.

FIRST MASS ON CHRISTMAS DAY

On Christmas day, 1923, Msgr. A. Zadala offered the first Mass in the new building. The people, tears in their eyes, expressed great joy and offered their humble prayers to Almighty God as an act of thanksgiving for the realization of their fondest hopes. From this day on the new parish expanded steadily.

The growth of the new parish and the heavy administrative duties of his own parish proved too great for Father Zadala and the authorities deemed it advisable to appoint Rev. R. Chrzaszcz as pastor of the new parish. He also was appointed administrator of the newly organized Church of St. Barbara in Dearborn.

Father Chrzaszcz spared neither time nor energy in administering care and spiritual guidance to the little flock entrusted to his care. Under his administration a bell was installed over the tiny church and its voice brought great joy to the people. Much was expected of him but the hand of death reached out and took him away from his flock after only a year of service.

In January 1925 Rev. J. Hewelt took charge of the parish. Due to the fact that the parish grounds were too small and that there was no room for expansion, Father Hewelt moved the church to the present site on Sawyer and Grandville. This move was made possible through the donation of 12 lots by a truly devoted and generous parishioner, John Zielinski.

Photo by Modernistic Studio

KOMITET PARAFIALNY
THE CHURCH COMMITTEE

PARISH PROSPERS

The new parish prospered under the guidance of Father Hewelt and aided by a hard working committee he undertook the task of building an addition of brick which was to be used as a school and meeting hall. The new project consisting of four classrooms was completed in 1926 and was blessed by Auxiliary Bishop Most Rev. Joseph Plagens.

The following year, 1927, Rev. Vincent Borkowicz, professor at the seminary in Orchard Lake, was appointed pastor. The new pastor (as his predecessors) resided at the rectory of Assumption parish. Father Borkowicz soon realized that proper care and guidance of the people could be administered only if the priest resided near the church. Plans were made and the present rectory was completed in December, 1927. At this time a home was purchased to be used as a temporary convent for the Sisters of St. Francis who undertook the important work of teaching the school children of the parish.

During this time many new societies were organized and the parish was consolidated into a fine working unit. These organizations proved to be a great help in all future undertakings.

The growth of the parish was momentarily halted by the depression. After weathering this storm, the parish once again began to expand. The need of a new church to house the new arrivals was clearly apparent. So a steady drive for funds was made. Various activities and affairs were sponsored to help raise the building fund.

On March 11, 1936, Father Borkowicz, after 10 years of hard work and unceasing sacrifice, was appointed pastor of St. Stanislaus Church on the east side of the city. Rev. Peter Rypel took charge of the parish.

BUILDING FUND RAISED

Father Rypel continued the work of raising the necessary building fund. Father Francis Sysol was appointed as assistant. In his second year of administration Father Rypel received permission to erect a new church. Plans were made and blueprints

drawn but in July he received the news of his appointment as pastor of Help of Christians Church in north Detroit.

Rev. Francis Gramza, the present pastor, was appointed to succeed Father Rypel. He served as assistant for fourteen and a half years at St. Hyacinth Church. The young pastor, as his first task, inherited the difficult job of completing the plans and building the new church. A meeting of the church committee and representatives of the various societies was called and in a short time final arrangements completed.

On September 18, 1939, Father Gramza, assisted by many of his fellow priests, broke ground (turning over the first spade of dirt) for the new building. On November 6, 1938, Auxiliary Bishop Most Rev. Stephen Woznicki blessed the cornerstone. This was a great day for the parish and this event was witnessed by more than 2,000 people. On Christmas day the doors of the new church were opened to the faithful and the first Mass in the new structure was celebrated by the pastor at midnight.

Father Sysol the assistant, was transferred on Jan. 7, 1939, to St. Albertus parish and was replaced by Rev. Edward Szczepanski.

During the next three years a great number of new homes were built in our locality and the number of parishioners increased greatly. In June Rev. Lawrence Matysiak was appointed assistant and Father Szczepanski was transferred to Our Lady of Mt. Carmel in Wyandotte.

The school enrollment increased rapidly with the arrival of many new families and as a result something had to be done to satisfy their need of an education.

EXPANSION

On October 15, 1942, Father Gramza applied for permission to build which was readily granted and the work on the new project begun. The church building was to be extended and a second floor erected which would add ten more classrooms to the parish.

On August 30, 1943, the new project was completed and His Eminence Cardinal

KLUB USHERS PRZY PARAFII
THE USHERS CLUB OF THE PARISH

Photo by Modernistic Studio

Edward Mooney blessed the new school. Many of the clergy and a huge number of the laity partook in the ceremonies.

On July 8, 1945 Rev. Thaddeus F. Wy-pijewski was appointed assistant and Father Matysiak transferred to Corpus Christi Church. The consistent flow of new parish-ioners induced His Eminence to appoint an additional assistant, Rev. Edward Konopka, on November 15, 1945.

Rev. Alexander Zaleski, vice-Chancellor of the Archdiocese of Detroit, has helped immensely in giving spiritual aid to the parish. Since 1936 he has devoted all his week-ends to help the parish priests in fulfilling their ministry. The people grew fond of him and with great joy received the news of his elevation as Domestic Prelate. The new Mon-signor celebrated a Solemn High Mass on March 17, 1946, and the parishioners showed their deep appreciation by an active partici-pation in the ceremonies.

The parish debt was entirely paid off before the end of 1946. The number of school

children increased every year, and the num-ber of teachers also increased proportionally. The parish faced a new problem. The two small homes that housed the Sisters were inadequate. Plans for a new convent were formulated by Father Gramza.

In February 1947 the contract was made and ground was immediately broken—the building program was in full progress. The new convent, a fine tribute to the teachers, was completed in February 1948. Most Rev. Bishop Stephen Woznicki blessed the con-vent on Feb. 15, 1948.

This is the history of the rise and growth of SS. Peter and Paul parish. Look-ing into the future, one realizes, that the work is only partially completed. There are about 1600 families enrolled in the parish and 1120 pupils in the school. The parish must again expand and at the present time (celebrating its Silver Jubilee) plans are being made for another addition which would give the parish six more classrooms and a larger church.

PARISH NOTES

First baptisms: Thaddeus Targus—March 2, 1924

Marion Wajda—March 2, 1924

Casimir Cwiek—March 24, 1924

Joanne Maciag—April 20, 1924

First Wedding—Francis Kolpacki and Cecilia Słowik—Aug. 22, 1925

First Funeral—Francis Maciag—April 4, 1925

First Silver Jubilee—Mr. and Mrs. K. Nowak

First Golden Jubilee—Mr. and Mrs. Joseph and Thecla Wendykier—
September 15, 1935

NASZE DZIECI PODCZAS PROGRAMU NA SCENIE
OUR YOUNG TOTS ON THE STAGE

CHŁOPCY MODLĄ SIĘ PRZY ŻŁÓBKU
THE BOYS VISITING THE CRIB IN OUR CHURCH

Z okazji 25-tej rocznicy służby w Winnicy Pańskiej ślemy Jubilatowi
Ks. Franciszkowi Gramzie —

Powinszowanie...

“Idźcie”, rzekł Chrystus, kiedy w świat pogański
Uczniów wysłał, “głoście Imię Moje”!
I poszli szerzyć wiary chrześcijańskiej
Światło, nie bacząc na trudy i znoje.

Od onej chwili Chrystus nieprzerwanie
Do swej winnicy powołując sługi —
Wybrał i Ciebie — Czcigodny Kapłanie,
I wspiera w pracy przez lat szereg długi!

Dwadzieścia i pięć lat minęło temu,
Jako za głosem idąc powołania —
Twemu Mistrzowi złożyłeś Boskiemu
Śluby, dusz ludzkich niwy uprawiania.

I wierny słowu, gorliwie, wytrwale,
Uprawiasz dotąd Chrystusa winnicę,
Choć ją pograżyć chcą niewiary fale,
Choć zburzyć pragną świata nawałnice,

Lecz Ty, spokojny Mistrza zapewnieniem
I bram piekielnych nie bojąc się złości,
Nad trzodki Twojej pracujesz zbawieniem
W pokorze serca i ducha wdzięczności,

Bo jako Mistrza swego uczeń prawy
Nie dbasz o wszystko, co myśl ziemską ludzi —
I nie pracujesz dla znikomej sławy,
Lecz dla miłości Boga i bliźniego,

Lecz ciche czyny już Ci dziś przynoszą
Owoc zaszczytnej pracy, Jubilacie.
Imię Twe wszyscy z uwielbieniem głoszą
Przy parafii i poza parafią w najbiedniejszej chacie.

Cześć Ci i chwała, Czcigodny Kapłanie!
A Stwórca, Który na czyny człowieka
Patrzy, niech da Ci życie i wytrwanie,
Byś mógł pracować przez długie ćwierć wieku!

Zdrowo, z błogosławieństwem, nieprzerwanie!

WDZIĘCZNI PARAFIANIE

KS. PROB. F. GRAMZA W DZIEŃ SWYCH PRYMICJI
REV. FRANCIS S. GRAMZA ON THE DAY OF HIS ORDINATION

Jubilat Ks. Franciszek S. Gramza

KRÓTKI ŻYCIORYS

Urodził się dnia 1-go grudnia, 1898 roku w Pukowie, blisko Poznania, w Polsce. Gdy miał on jeden rok, rodzice jego, Andrzej i Michalina Gramzowie, przybyli do Ameryki prawie w same święta Bożego Narodzenia, zamieszkawszy w małym miasteczku Depew, blisko Buffalo, N. Y., gdzie dotychczas cała rodzina jeszcze zamieszkuje.

Rodzice Księdza wydali na świat dwanaścioro dzieci — sześć synów i sześć córek. Najstarsza z córek, Siostra M. Salomea, umarła w roku 1918 w Zakonie Sióstr Felicjanek w Buffalo, N. Y. Obecnie wszyscy bracia żyją i cztery siostry. Ojciec ich umarł 11-go stycznia, 1940 r. Matka jeszcze żyje.

Początkowe nauki Ks. Gramza pobierał w szkole parafialnej św. Piotra i Pawła, a później w szkole publicznej, skąd w roku 1913 udał się do Seminarium Polskiego w Orchard Lake, Mich. W roku 1918, po ukończeniu Kolegium, zapisał się do szkoły oficerskiej św. Kanizjusza w Buffalo, N. Y. Po zawieszeniu broni, wrócił do Seminarium na filozofię i teologię.

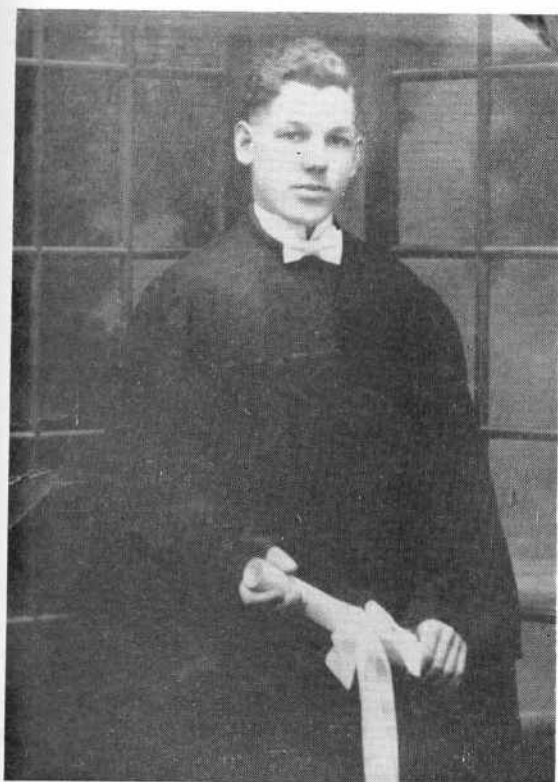
Na kapłana został wyświęcony dnia 22-go grudnia, 1923 roku w katedrze św. Piotra i Pawła w Detroit, Mich., przez Najprzewiel. Ks. Biskupa Michała J. Gallaghera.

Pierwszą Mszę św. zaraz po wyświęceniu odprawił w niedzielę, dnia 23-go grudnia, 1923 r., o godz. 6-tej rano, przy asyście Najprzewiel. Ks. Biskupa Stefana S. Woźnickiego, w parafii św. Jacka w Detroit. Pierwszą solenną Mszę św. odprawił w Depew, N. Y., w niedzielę, 28-go grudnia.

Dnia 9-go stycznia, 1924 roku, został mianowany asystentem parafii św. Jacka w Detroit, gdzie pozostawała przez czternaście i pół lat. Trzyнадцать lat spędził w parafii św. Jacka z proboszczem ś. p. Ks. Baweją, a rok i pół — z Najprzewiel. Ks. Biskupem Woźnickim.

Dnia 7-go lipca, 1938 roku, został mianowany proboszczem obecnej parafii św. Piotra i Pawła. Na tym stanowisku przebywa już dziesięć i pół lat.

AD MULTOS ANNOS!

Ks. Proboszcz w dniu swej graduacji
z Wyższej Szkoły

Father Gramza on the day of his
graduation from High School

W roku 1918 Ks. Gramza, jako żołnierz
w armii amerykańskiej

Rev. Gramza in 1918—a soldier in the
American Army

Jubilarian Rev. Francis L. Gramza

A BRIEF AUTOBIOGRAPHY

Fr. Gramza was born Dec. 1, 1898, in Pukowie, Poland. A year later, his parents, Andrew and Michaline Gramza, arrived in America. The parents settled in Depew, N. Y., a small town a few miles from Buffalo, N. Y.

The Gramza family consisted of twelve children, six sons and six daughters. The eldest of the daughters, Sister M. Salomea, a member of the Felician Sisters, died in 1918. The father, Andrew Gramza, passed away Jan. 11, 1940. The mother and the rest of the children are still alive and enjoying good health.

Father Gramza studied at the parish school, SS. Peter and Paul, in his home town. He attended the public school for 2 yrs. Afterwards in 1913 he enrolled into the Seminary at Orchard Lake, Mich. In 1918 graduating from college he entered the Officers Training School—St. Canisius in Buffalo, N. Y. After the armistice he again enrolled into the Seminary. Fr. Gramza was ordained on Dec. 22, 1923 at the Cathedral by Most Rev. Bishop Michael J. Gallagher.

He celebrated his first Mass on Dec. 23, 1923, at 6:00 A.M. in the presence of Bishop S. Woznicki at St. Hyacinth Church. He celebrated his first Solemn High Mass in Depew at his home parish on Sunday, Dec. 28, 1923.

Jan. 9, 1924, Fr. Gramza was appointed assistant at St. Hyacinth Church where he served fourteen and a half years.

July 7, 1938, he was appointed pastor of SS. Peter and Paul Church. He has been pastor of our parish for over ten years.

AD MULTOS ANNOS!

LIFE OF A PRIEST...

MAN OF PRAYER...

By his state of life a priest is as if vowed to deal with divine things. He should be a thoroughly religious man, and this implies that he should be a man of prayer, for without prayer, there can be no depth or solidity in the Christian life. According to St. Vincent a prayerless soul "is without movement and feeling and all its desires are concerned with the earthly things." The priest is exposed to the withering fire of egotism, jealousy, and anger; if daily prayer does not supply him with living waters of grace his priestly virtue will decay. Prayer is the means of acquiring self-knowledge and self-reformation. Being a man of God, there is no action that will give him more clearly the will of God than prayer.

MAN OF THE WORLD...

A priest lives amongst people of all social conditions. His profession binds him to fulfill his duties to society just as other professionalists. But then, more so, he is the object of special attention. His slightest mistakes will not pass unnoticed. Because he meets people of different creeds, race, social standing, and professions, the priest should speak little, observe much, and adapt his words and actions to the mentality of those with whom he comes in contact. He must aid the needy, visit sick, encourage the downhearted and correct those who have gone astray; in other words be "all things to all men."

MAN OF PARENTS AND RELATIVE...

Although a man is ordained a priest, yet the family tie seems to remain. Very often difficulties are caused by parents or relatives, who always worry about the welfare of their son in the ministry. They forget that he has left them to serve the Lord. It is this strong attachment that the priest must guard against. He cannot be familiar or gossip with the employees. He must point out faults at the proper time and place; he should be sympathetic with persons of good will, but just and severe with those who are too forward. The priest must bear in mind that his life is consecrated to God. He is to serve all people, because through ordination he has become "servant of the servants of God."

MAN WITH FELLOW-PRIESTS...

A priest is called to live with other priests. He must show love and respect to all ecclesiastics, regardless of age or position. He should not do anything to displease them, for how can a man, who possesses esteem and affection for his fellow-priests, speak ill of them? A priest should manifest his internal charity outwardly. This love will be shown by respect and kindness shown to others. Sometimes young priests are treated as children and ridiculed by others, who give age and experience as an excuse for acting that way. They forget that an ironic remark may retard the sacerdotal life in the young man, or maybe, crush it altogether. Sometimes there may be complaints that they do not receive sufficient confidence, without reflecting that they might have antagonized others by their unmannerly behavior. Yes, a priest's life is difficult. The priest—"another Christ"—is sometimes called to govern or direct other priests, who are his equals in as much as they also are "another Christ." So, you see that the priest's life is difficult.

The priest must be "All Things To All Men", because . . .

THE PRIEST...

The priest is more than just a man . . . Who walks and eats and drinks . . . He is the image of Our Lord . . . In what he says and thinks . . . He is a creature set apart . . . From all the world of sin . . . To guide us in the game of life . . . And show us how to win . . . His fingers are anointed so . . . That they may touch The Host . . . And bless us for The Father and . . . The Son and Holy Ghost . . . To help us and forgive us when . . . We fall away from grace . . . To marry us, baptize us and . . . Protect our resting-place . . . The priest is one who gladly gives . . . His life for you and me . . . That we may share the golden joy . . . Of God's eternity.

(James J. Metcalfe)

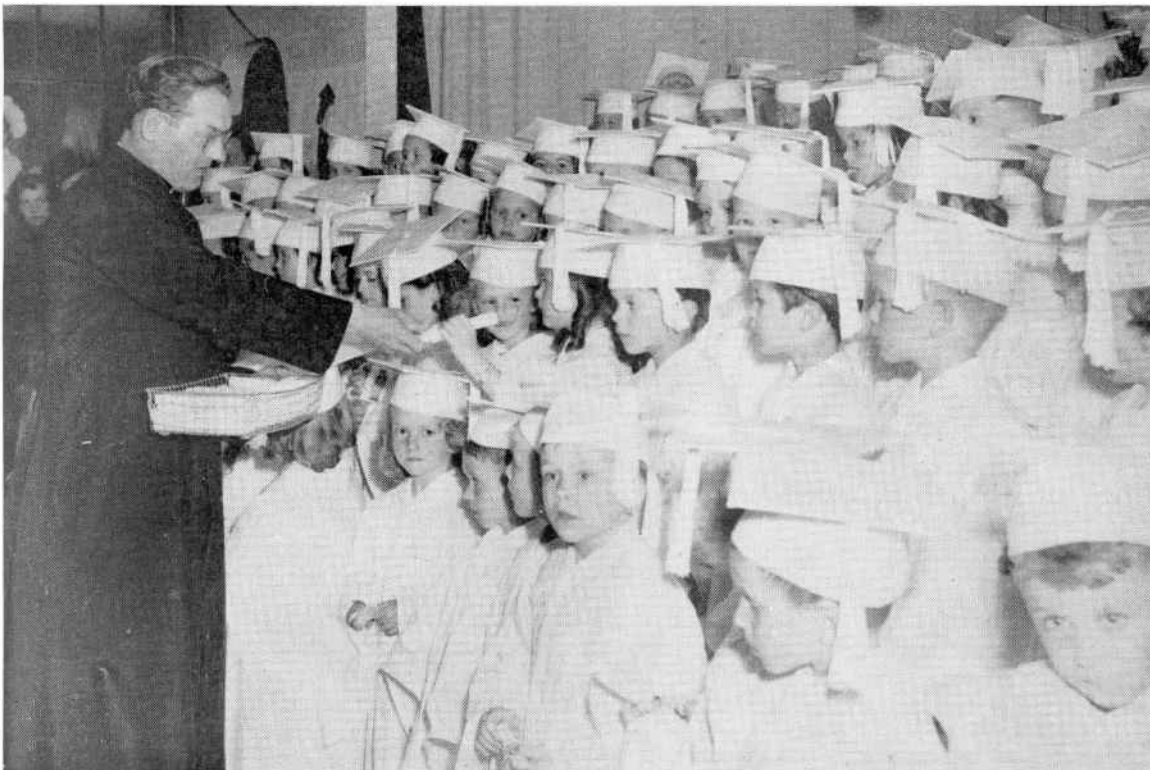
SO PRAY FOR YOUR PRIEST...

O almighty eternal God, look upon the face of Thy Christ, and for love of Him Who is the eternal High-priest, have pity on Thy priests. Remember, O most compassionate God that they are but weak and frail human beings. Stir up in them the grace of their vocation which is in them by the imposition of the Bishop's hands. Keep them close to Thee, lest the enemy prevail against them, so that they may never do anything in the slightest degree unworthy of their sublime vocation.

O Jesus, I pray Thee for Thy faithful and fervent priests; for Thy unfaithful and tepid priests; for Thy priests laboring at home or abroad in distant mission fields; for Thy tempted priests; for Thy lonely and desolate priests; for Thy young priests; for Thy aged priests; for Thy sick priests; for Thy dying priests; for the souls of Thy priests in purgatory.

But above all I commend to Thee the priests dearest to me: the priest who baptized me; the priests who absolved me from my sins; the priests at whose Masses I assisted and who gave me Thy Body and Blood in Holy Communion; the priests who taught and instructed me or helped me and encouraged me; all the priests to whom I am indebted in any other way, particularly. O Jesus, keep them all close to Thy heart and bless them abundantly in time and in eternity. Amen.

RICHARD J. CUSHING, D.D.

KS. PROB. ROZDAJE DYPLOMY DZIECIOM Z KINDERGARDEN
FATHER GRAMZA DISTRIBUTING DIPLOMAS TO THE
KINDERGARDEN GRADUATES

JUBILEE PROGRAM

By The School Children

Star Spangled Banner ----- Audience

CINDERELLA

A Little Operetta

CHARACTERS

Cinderella	-----	Joan Pierzchala
Cinderella's Sisters	-----	Barbara Ann Jowiec and Joanne Klimowicz
Fairy Godmother	-----	Elaine Lempicki
Prince	-----	Nicholas Lisowski
Page	-----	Norbert Zarecke
Footman	-----	Leonard Prusak

FAIRIES

Evelyn Biesiadecki	Suzanne Kucharski
Ruth Ann Ehlen	Alice Maciag
Melanie Catherine Floyd	Margaret Markiewicz
Patricia Gajewski	Mary Ann Mikiciuk
Geraldine Hrupek	Virginia Pajak
Antoinette Kanowski	Lorraine Roebach

Donna Marie Schemanske
Dolores Skorek
Carolyn Tabaka
Winifred Watkins
Carol Ann Wojciechowski
Carole Zolnier

MICE

Frederick Antosz	John Roland
John Bush	Thomas Simoncic
Edmund Golembiewski	Dennis Szymanski

ŚWIERCZ, WIELKI PROROK

Komedia

OSOBY

Adela, hrabina	-----	Patrycja Rachwał
Ralf, jej brat	-----	Leon Mrocka
Anna, garderobiana	-----	Marianna Magon
Mateusz, lokaj	-----	Edward Murawski
Jan, jego pomocnik	-----	Frederick Kalita
Kamerdyner	-----	Ryszard Grzywacz
Świerz, żebrak	-----	Rajmund Kujawa

JUBILEE GREETINGS FROM THE NATIONS

Operetta

CHARACTERS

Entertainers

Anthony Cirocco
Walter Karolak

Joseph Leonard
Joseph Marciniak

Ronald Myers
Leo Ryktarsyk

English Folks

Kenneth Andrews
Thomas Bomber
John Hopeck
Raymond Jakubiec
Michael Jones
Edward Jonik

Richard Machowicz
John Newsom
Camille Cichon
Delphine Dzikczek
Alvina Killarney
Dolores Obuchowski

Jeanette Proctor
Patricia Shantz
Cynthia Wierzbicki
Margaret Zaborowski

Scotch Folks

Christopher Glumb
Robert Kinczkowski
Joseph Kolar
Jerome Kuffel
David Leslie
Robert Newsom

Gerald Piotrowski
Raymond Tomashik
Georgiana Bankowski
Penelope Brock
Carol Ann Doro
Mary Ann Ganczarski

Betty Katulski
Barbara Suchora
Roberta Taylor
Eleonore Trumpka

Mexican Couple

Josephine Ann Potas

Lorraine Genslak

Dutch Folks

Dennis Byczynski
David Klimek
Michael Long
Larry Nowlen
Stephen Obuchowski
Paul Penczek

Leonard Rucker
Lawrence Zaborowski
Virginia Bomber
Nancy Gosselin
Susan Moldovan
Geraldine Muic

Karen Pilzner
Bernice Taraszkiewicz
Alice Wilczewski
Lorraine Zaborowski

Polish Folks

Francis Bacher
Thomas Carravallah
Raymond Koterak
George Pikula

Gerald Rzepka
Frederick Schira
Catherine Conrad
Patricia Roman

Joan Rybicki
Sonja Scibor
Patricia Taube
Patricia Tront

American Folks

Frank Bliznik
Kenneth Boyk
Gerald Kinsella
Robert Moldovan
Kenneth Piotrowski
William Rucker

Michael Sherwin
Gerald Swartz
Antoinette Filip
Marie Kopczynski
Lorraine Komosa
Jacqueline Knott

Sharon Mickiewicz
Agnes Rosowski
Rita Swerbensky
Valerie Wilbourn

Chinaman

Richard Lisowski

Eskimo Couple

Edward Rucker

Florence Garbacik

Roman Messenger

Edmund Kowalski

BOŻE COŚ FOLSKĘ ----- Publiczność

Music by Kurzawa's Orchestra

MINISTRANCI PRZY PARAFII ŚW. PIOTRA i PAWŁA
ALTAR BOYS OF SS. PETER and PAUL CHURCH

Photo by Modernistic Studio

NASZA SZKOŁA PARAFIALNA

Następne stronice są poświęcone działalności naszej szkoły parafialnej. Oprócz bardzo krótkiej historii, zamieszczamy kilka zdjęć fotograficznych, które wykazują, choć w części, pracę i rekreację waszych dzieci. Oby ta szkoła nasza zawsze pozostała w pamięci tych dzieci, jako dobra matka, przygotowująca ich na drogę żywota.

OUR PARISH SCHOOL

The following pages are devoted to our parish school. Besides the brief history, we have included many photographs to enable you to appreciate the manner in which your children learn and play. We are convinced that only a parochial Catholic School can prepare your child for the problems of life which they soon will face.

TOW. DZIECI MARI W NASZEJ SZKOLE
THE CHILDREN OF MARY IN OUR PARISH SCHOOL

Photo by Modernistic Studio

SZKOŁA PARAFII ŚW. PIOTRA I PAWŁA

Przy końcu historii parafii na stronie 24-tej podaliśmy już krótki opis naszej szkoły parafialnej. Trudności przy rozpoczęciu były wielkie i tylko dobre serca naszych Sióstr Franciszkanek umożliwiły to, iż nasza szkoła mogła uczynić postęp w tak trudnych warunkach.

W naszej szkole w bieżącym roku znajduje się przeszło 1120 dzieci. Miejsca bardzo mało, dlatego wszystkie dzieci do 3-ciej klasy włącznie pobierają lekcje tylko pół dnia.

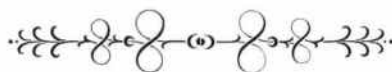
Osiemnaście Sióstr oddaje się całkowicie swemu powołaniu, aby nasze dzieci nauczyć nie tylko elementarnych nauk, jak np. pisanie, czytania i rachunków, ale także wpaja w te młode dusze uczucie prawdziwej miłości Boga i bliźniego. Uczą dzieci, aby zawsze i wszędzie pamiętały, że nie ich, lecz wola Boża musi być wypełniona; że prawa Boże są święte i muszą być codziennie zachowane.

Nasze Siostry Zakonne poświęciły swoje życie, aby pracować dla dobra dzieci waszych. Dlatego każdy ojciec i każda matka

powinni jak najchętniej dopomagać Siostrą w tej tak ważnej pracy. Nie wolno więc nam narzekać ani obmawiać tę lub ową nauczycielkę, lecz zawsze okazywać im kooperację.

Jeżeli zajdzie jakie nieporozumienie albo jeżeli nie jesteście zadowoleni z postępu, jaki dziecko robi, wtenczas rozsądną rzeczą jest porozmawiać o tej sprawie z Siostrą nauczycielką. Są one gotowe poświęcić i rodzicom wiele czasu, aby jak najprędzej dopomóc wam i waszym dzieciom. Prosimy tylko nie zajmować czasu Siostrą podczas nauki w szkole; możecie załatwić wasze sprawy po dniu szkolnym, albowiem w klasie jest więcej dzieci, a one potrzebują czasu na pracę szkolną.

A więc nasze Siostry nauczycielki są na usługach wszystkich dzieci i ich praca będzie owocną, jeżeli rodzice spełnią także swe obowiązki. To też wspólna praca kościoła, szkoły i domu przyniesie wam i dzieciom waszym obfite owoce.

Faculty of SS. Peter and Paul Church

Sister Francis Clare
Sister M. Sophia
Sister M. Constance
Sister M. Delphine
Sister M. Irene
Sister M. Louise
Sister M. Egidia
Sister M. Helen
Sister M. Beata
Sister M. Inez
Sister M. Margaret
Sister M. St. Paul
Sister M. Laurene
Sister M. Francine
Sister M. Cletus
Sister M. Annette
Sister M. Irma

SIOSTRA M. FR. KLARA
Przełożona Szkoły Parafialnej

SISTER M. FRANCIS CLARE
Superior of SS. Peter and Paul School

DZIECI ÓSMEJ KLASY PODCZAS NAUKI
THE EIGHT GRADE PUPILS AT STUDY

SS. PETER AND PAUL PARISH SCHOOL

The most important factor in education is without doubt the Catholic parish school. The pioneers of our parish realized this and as a result suffered many sacrifices in order to build their own parish school. They earnestly desired to give their children the proper guidance and training. In the first years they encountered many obstacles, many inconveniences but these gradually disappeared. Writing about our school we cannot forget the lay teachers who labored so zealously in the first years of the school's existence, namely: Miss M. Majkel, Z. Drobelek, H. Kama and Z. Wojcikiewicz.

The best efforts, however, even of competent lay teachers in the field of education, can never equal the care and guidance given to the students by religious educators. Efforts, therefore, were made to secure some Teaching Order of Sisters and entrust to their watchful care the grave responsibility of directing our school. Unfortunately, despite many pleas, no Order was willing to fulfill our desires. Fr. Vincent Borkowicz begged and pleaded but in vain. In desperation he turned to Mother Adelaide, Superior of the Franciscan Sisters, whose Motherhouse is located in Sylvania, Ohio. Her motherly heart understood our great need and a favorable reply was given to the parish.

SS. Peter and Paul parish truly owes a great debt of gratitude to Mother Adelaide and the Sisters of St. Francis who did not become alarmed at our poverty and hardships but took on the important task of directing our parish school even though at that time they could not receive any assurance that their stay here would be comfortable. Our debt, indeed, is very great and we have hopes that some day it will be paid fully through vocations. We pray and hope that many of our young girls will direct their paths to Sylvania and there offer up themselves to the great work performed by the Sisters of St. Francis. The people of the

parish can also pay this debt thru kindness and cooperation extended to Sisters in the education of their children.

Our school in its first years of existence was rather small and insignificant in comparison to the other parochial schools. But during the last decade while the enrollment decreased at other schools, the enrollment at SS. Peter and Paul's school leaped to such proportions that today we are listed as one of the larger parish schools in the archdiocese.

At the present time our school enrollment totals 1120 pupils and eighteen sisters labor zealously (some doing double duty) to give proper training and guidance to our children.

The children receive a complete education, for both the body as well as the soul receive proper care and attention. Fundamentals in the sciences and spiritual food for the soul are an everyday diet. So the finished product then can become a conscientious and a helpful member of society.

Our greatest pride and joy is the Kindergarten. The kindergarden is a preparation for school. It is transition during which a child is taken out of the home and brought into close contact with the school. Here the small children whose rational faculties are just beginning to function are placed under the watchful care of the Sister. The kindergarden has the atmosphere of both home and school. Here the child has time for play and rest and at the same time learns discipline, obedience and politeness. Furthermore the fundamentals of religion, reading and writing are slowly inculcated into the minds of the little ones. It truly is a source of great joy for a mother to watch her dear one pray, sing or recite verses. Perhaps the greatest joy comes on graduation day, when the tiny tots dressed in white caps and gowns receive their diplomas.

CHÓR CHŁOPCÓW
BOYS' CHOIR

MALCY UCZĄ SIĘ POD KIEROWNICTWEM SIOSTRY
KINDERGARDEN TOTS AT STUDY

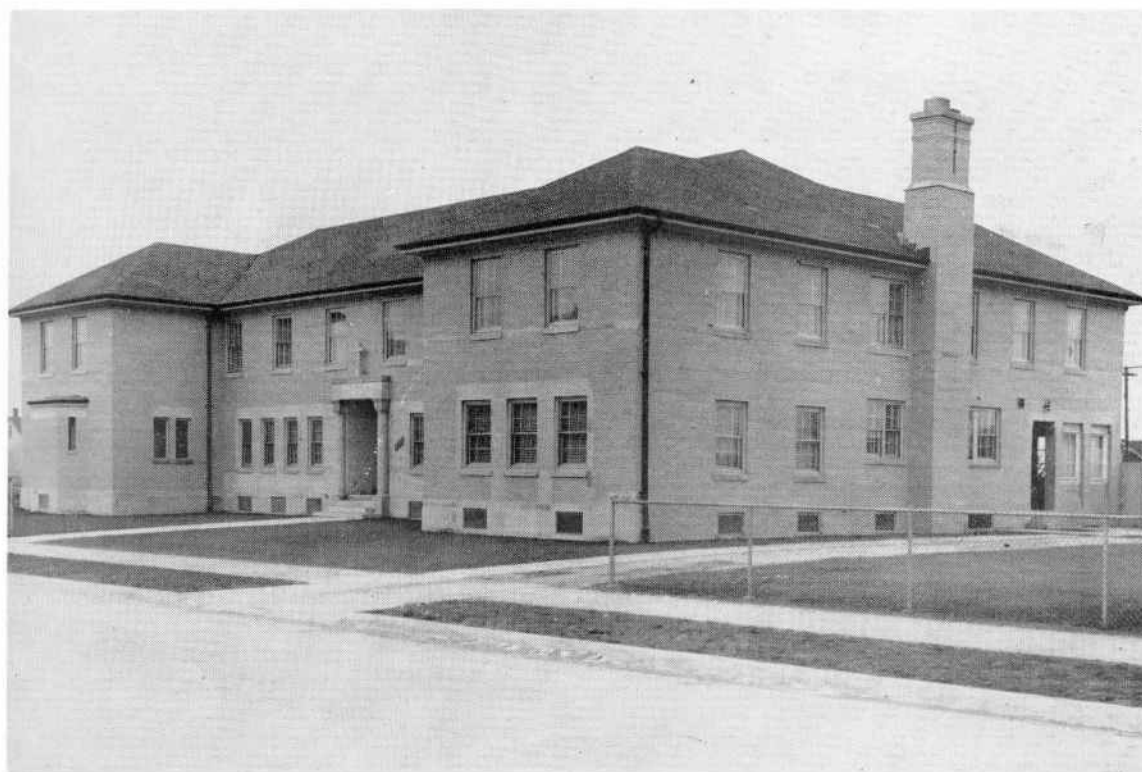

MALCY BAWIĄ SIĘ
KINDERGARDEN TOTS AT PLAY

PIERWSZE MIESZKANIE NASZYCH SIÓSTR
FORMER CONVENT OF OUR SISTERS

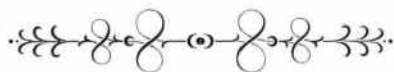
OBECNY DOM SIÓSTR PRZY PARAFII
NEW SISTERS' CONVENT AT SS. PETER and PAUL PARISH

**UROCZYSTOŚĆ SREBRNEGO JUBILEUSZU
PARAFII ŚW. PIOTRA I PAWŁA
obchodzone dnia 26-go grudnia, 1948 r.**

MSZA ŚW. JUBILEUSZOWA
Procesja do Wielkiego Ołtarza

Ks. Prałat A. żadała	-----	Celebrant
Ks. L. żurek	-----	Diakon
Ks. W. Matysiak	-----	Subdiakon
Ks. T. Wypijewski	-----	Mistrz Ceremonii
Ks. W. Borkowicz	-----	Kaznodzieja

W Sanktuarium zasiadali: Ks. Prałat A. Zaleski, Ks. M. Gannas,
Ks. F. Gamza, Ks. L. Zak i Ks. E. Konopka

**CEREMONIES OF THE SILVER JUBILEE
OF SS. PETER and PAUL PARISH
held on December 26, 1948**

Jubilee Mass
Procession to Main Altar

Rt. Rev. Msgr. A. Zadala	-----	Celebrant
Rev. L. Zurek	-----	Deacon
Rev. L. Matysiak	-----	Subdeacon
Rev. T. Wypijewski	-----	Master of Ceremonies
Rev. V. Borkowicz	-----	Preacher

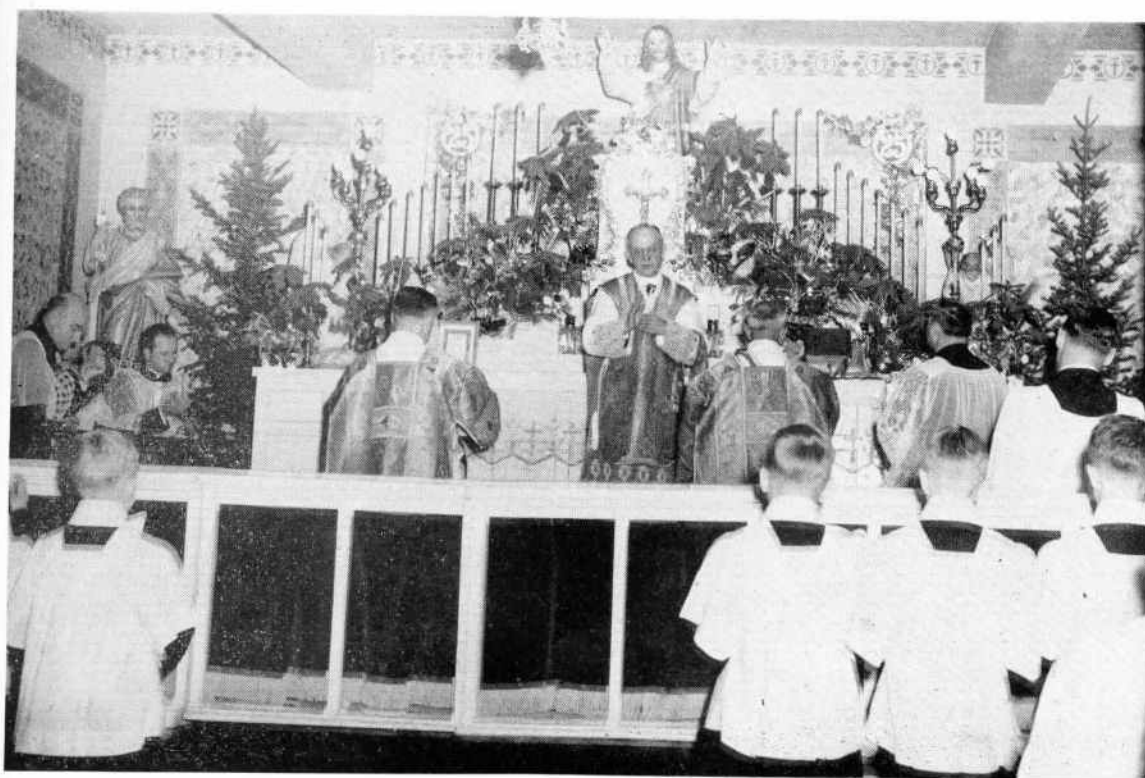
Following Priests were present in the sanctuary: Rt. Rev. Msgr. A. Zaleski,
Rev. M. Gannas, Rev. F. Gramza, Rev. L. Zak and Rev. E. Konopka.

FRAGMENTY DNIA JUBILEUSZOWEGO
PARISH JUBILEE MEMORIES

TOWARZYSTWA PRZY PARAFII ŚW. PIOTRA I PAWŁA

Towarzystwa naszej parafii okazały się bardzo hojnymi i swymi ofiarami pomogły wiele w wydaniu niniejszego pamiątnika.

Każde Towarzystwo przy tej okazji zasyła jak najserdeczniejsze życzenia swemu duszpasterzowi z racji jego Srebrnego Jubileuszu Kapłaństwa.

SOCIETIES OF SS. PETER and PAUL CHURCH

Our parish societies have once again proved themselves to be very generous and through their donations helped greatly in producing Silver Jubilee Booklet.

Each Society takes this opportunity to wish Father Gramza many happy anniversaries. "May Our Dear Lord bless you and keep you with us for many, many years"—is their plea today on the occasion of the Silver Jubilee of the Ordination to the Holy Priesthood of Rev. Francis S. Gramza.

Photo by Modernistic Studio

TOWARZYSTWO ŚW. PIOTRA I PAWŁA
SS. PETER and PAUL SOCIETY

TOWARZYSTWO ŚW. PIOTRA I PAWŁA

Pierwszą organizacją przy naszej parafii było Tow. śś. Piotra i Pawła założone w styczniu 1926 roku, podczas administracji ks. prob. Jana Hewelta. Ksiądz proboszcz swą mozolną pracą i wielkim staraniem, przy kooperacji pierwszych rodzin, stworzył ową organizację. Na pierwszym posiedzeniu wybrano zarząd, składający się z następujących osób: Wiel. Ks. Jan Hewelt, kapelan; Piotr Zieliński, prezes; Ignacy Ćwiek, kasjer; Stanisław Węgrzyn, sekretarz protokółowy, i Michał Wszolek, sekretarz finansowy.

Członkowie tego towarzystwa są pionierami parafii — prawie każdy członek był jednym z pierwszych mieszkańców w naszej okolicy. To też każdy zna warunki oraz rozmaite kryzysy w historii naszej parafii.

Bractwo powstało z tą myślą, ażeby spieszyć z braterską pomocą każdemu członkowi. Także powstało w celu niesienia pomocy nowej parafii a bardzo ubogiej.

Obecny zarząd składa się z następujących członków: Wiel. ks. Tadeusz Wypijewski, kapelan; Ignacy Ćwiek, prezes; Stanisław Węgrzyn, wice-prezes; Emil Bergman, sekretarz protokółowy; Władysław Pikuliński, sekretarz finansowy; Karol Grzywacz, kasjer; Józef Szczerba, Kazimierz Ponczek i Paweł Ślusarczyk, opiekunowie kasy; Michał Wszolek, opiekun chorych; Józef Wojciechowski, chorąży; Jan Król i Szczepan Ślezak, podchorążowie; Antoni Komosa, marszałek; Zygmunt Premik, organizator.

TOWARZYSTWO ŚW. WINCENTEGO - GR. 1116 Z. P. R. K.

W roku 1928 Antoni Komosa, Piotr Nowak i Antoni Wajda, wspólnie z ks. prob. W. Borkowiczem rozpoczęli dzieło utworzenia grupy Zjednoczenia przy naszej parafii.

Pierwsze zebranie zwołano 3-go marca, 1928 roku. Główny organizator Osady 8-mej Zjednoczenia, Dr. Barzik, przybył na to posiedzenie, ażeby dodać swojej pomocy dla nowo-organizującej się Grupy. Bolesław Tarnacki otworzył posiedzenie i powołał D-ra Barzika na sekretarza tego zebrania. Po długich dyskusjach zabrano się do wyboru pierwszego zarządu. Wynik był następujący: Ks. Winc. Borkowicz, kapelan; Józef Cupicha, prezes; Antoni Komosa, wice-prezes; Stanisław Rosiak, sekretarz protokółowy; Antoni Nasiłowski, sekretarz finansowy; Kazimierz Kwiatkowski, kasjer; Józef Zapałowski, Antoni Kondzial i Szymon Bugajski, opiekunowie kasy; Michał Potrzeba, marszałek; Franciszek Król, dyrektor chorych; Antoni Wajda i Wojciech Garbacz, delegaci do Osady 8-mej.

Dotychczas grupa ta wysłała do głównego zarządu w Chicago asymentu w sumie \$63,892.57. Grupa wypłaciła na cele dobroczynne i humanitarne \$2,723.40. Pośmiertnego wypłacono po zmarłych członkach \$10,250.00. Grupa liczy obecnie 192 członków i 19 małoletnich.

Obecny zarząd: Ks. Prob. F. Gramza, kapelan; ks. E. Konopka, wice-kapelan; Józef Cupicha, honorowy prezes; Józef Nabożny, prezes; Stanisław Węgrzyn, wice-prezes; Antoni Nasiłowski, sekretarz protokółowy; Jan Kwieciński, sekretarz finansowy; Stanisław Kanigowski, kasjer; Piotr Nowak, marszałek; A. Nasiłowski i Z. Premik, chorążowie; Jan Kwieciński, Piotr Nowak i A. Nasiłowski, delegaci do Osady 8-mej ZPRK.

TOWARZYSTWO ŚW. WINCENTEGO, GR. 1116 Z.P.R.K.
ST. VINCENT SOCIETY, GR. 1116 P.R.C.U.

Photo by Modernistic Studio

TOWARZYSTWO ŚW. FRANCISZKA KSAWEREGO - GR. 3066 Z.N.P.

Towarzystwo św. Franciszka Ksawerego zostało założone za inicjatywą, staraniem i pracą werbunkową organizatora Ks. Franciszka S. Gramzy.

Ks. proboszcz pobudził do pracy rozwojowej następujących współorganizatorów: Grzegorza Kucharczyka, Jana Staszela, Stanisława Węgrzyna i Franciszka Batysa (organizatora na Gminę 54).

Pierwsze regularne posiedzenie organizacyjne odbyło się dnia 16-go marca 1947 roku w sali parafialnej. Na tym pierwszym zebraniu Grupa 3066 Z.N.P. liczyła 34 członków. Bardzo wiele gości przybyło na to posiedzenie, między innymi następujący: Stefan Sudek, prezes Okręgu 10-go; Jan Rympała, prezes Gminy 54-tej.

Wybrano zarząd, w skład którego weszli następujący: Ks. prob. Franciszek Gramza, kapelan; Jerzy Kucharczyk, prezes; Jan Staszela, wice-prezes; Ewa Kosińska, wice-prezeska; Franciszek Batys, sekretarz finansowy; Stanisław Sulski, sekretarz protokółowy; Feliks Wendykier, kasjer; Michał Hasiak, marszałek.

Ażeby pociągnąć ku sobie młodzież, towarzystwo stara się urządzać rozmaite rozrywki sportowe. W zeszłym roku miało drużynę piłki nożnej, a teraz posiada drużynę kręgielską, która bierze właśnie bardzo czynny udział w parafialnej lidze.

TOWARZYSTWO RÓŻAŃCA ŚW.

Towarzystwo Różańca Św. w parafii naszej było pierwszą żeńską organizacją. Ma za cel uświęcenie członkiń przez oddanie czci i modlitw do swej Patronki, Najśw. Marii Panny, Królowej Różańca Św.

Towarzystwo specjalnie w miesiącu października obchodzi święto swej Patronki. Stara się też obchodzić uroczyście wszystkie święta Matki Bożej.

Pierwszy zarząd: Z. Przybyłowicz, prezeska; A. Kurzeja, sekretarka; J. Wszolek, kasjerka.

Obecny zarząd: C. Kolpacka, prezeska; A. Rybińska, wice-prezeska; M. Bugajska, sekretarka protokółowa; M. Rekowska, sekretarka finansowa; A. Drabicka, kasjerka; A. Wasong, chorążyni; Z. Grzywacz i A. Wiśniewska, podchorążynie; L. Pieciak, Z. Grzywacz i Kucharczyk, opiekunki kasy.

TOW. ŚW. FRANCISZKA KSAWEREGO, GR. 3066 Z.N.P.
ST. FRANCIS XAVIER SOCIETY, GR. 3066 P.N.A.

Photo by Modernistic Studio

BRAC'TWO RÓŻAŃCA ŚW.
ROSARY SOCIETY

Photo by Modernistic Studio

TOWARZYSTWO AVE MARIA — Z.P.W.A., GR. 570
AVE MARIA SOCIETY

Photo by Modernistic Studio

TOWARZYSTWO AVE MARIA Z. P. W. A. - GR. 570

Grupa 570 Związku Polek, pod wezwaniem Ave Maria założoną została przy parafii naszej, staraniem ks. Wincentego Borkowicza dnia 29 marca, 1929 roku. Grupa 570 jest częścią owej pięknej i zasłużonej organizacji kobiecej w Ameryce, liczącej przeszło 60,000 członkiń.

Pierwszy zarząd: A. Maciąg, prezeska; B. Rozalik, wice-prezeska; M. Król, sekr. finansowa; M. Ostrowska, sekr. prot.; D. Pinkoś, kasjerka. Rada Gospodarcza: Ł. Głąb, M. Goleniak, K. Wojtan. Chorążynie: F. Mikiciuk i A. Drabicka.

Obecny zarząd: F. Plonka, prezeska; B. Rozalik, wice-prezeska; J. Kiełb, sekretarka protokółowa; M. Król, sekretarka finansowa; A. Dombrowska, kasjerka; W. Baier, Protektorka Wianka; W. Baier, Drabicka i Ostrowska, Rada gospodarcza; K. Hrynkow, B. Kukla, A. Błaszczuk i L. Luszyńska, chorążynie; F. Plonka, B. Rozalik, J. Kiełb i M. Król, delegatki do komisji; W. Baier, delegatka do Ligi Spraw Polskich; M. Król, delegatka do Rady Polonii; M. Ostrowska i M. Goleniak, marszałkinie.

TOWARZYSTWO APOSTOLSTWA MODLITWY

Towarzystwo założone było 11-go listopada, 1928 roku. Pierwszy zarząd: K. Nowak, prezeska; A. Kopek, kasjerka; M. Jaskólska, sekretarka.

Celem towarzystwa jest modlitwa i członkinie zbierają się co pierwszy piątek miesiąca i co miesiąc przystępują do Stołu Pańskiego, a po Mszy św. odmawiają modlitwy. Oddawać cześć Chrystusowi w Przenajśw. Sakramencie jest ich głównym zadaniem.

Towarzystwo przez swe hojne ofiary dopomagało także w upiększeniu domu Bożego. W pierwszych latach kupowało obrusy i inne przybory na ołtarz oraz ornaty i szaty kościelne.

Obecny zarząd: B. Budziszewska, prezeska; T. Swomba, wice-prezeska; F. Plonka, sekretarka finansowa; F. Bugajska, sekretarka protokółowa; J. Kucharczyk, kasjerka; Hrynków i Dombrowska, marszałkinie; T. Swomba, chorążynie; Kwiatkowska i Obrizok, podchorążynie; Wieszczek, Jaworska, Kosakowska i Błaszczuk, opiekunki chorych; Drabicka, Swomba i Kosakowska, opiekunki kasy.

TOWARZYSTWO APOSTOLSTWA MODLITWY
APOSTOLESHP OF PRAYER SOCIETY

Photo by Modernistic Studio

TOWARZYSTWO III ZAKONU

Towarzystwo III Zakonu znane jest wszystkim. Celem jego jest uświęcenie się i zbliżenie do Swego Stwórcy przez wykonywanie pewnych przepisów umartwienia i modlitwę. W każdej parafii pobożne dusze zbierają się i zawiązują Tow. III Zakonu, aby za przykładem św. Franciszka prowadzić miłsze i doskonalsze życie. W naszej parafii także Tow. III Zakonu zostało założone przez Ojca Celestyna Wiśniewskiego, z Zakonu św. Franciszka z Pulaski, Wis.

Organizatorką tego towarzystwa była pani Katarzyna Kugler. Pani Cecylia Jeglińska obrana została, jako pierwsza przełożona. A więc od listopada 1945 roku do dnia dzisiejszego towarzystwo to stara się zawsze trzymać swej reguły i pomagać parafii, o ile tylko sił na to starczy.

Obecny zarząd: Franciszka Bugajska przełożona; Bronisława Premik, wice-przełożona; Dorota Billok, sekretarka, a Maria Wieczorek, kasjerka.

AUXILIARY OF THE SISTERS OF ST. FRANCIS

About ten years ago under the leadership of Father Gramza the Auxiliary of the Sisters of St. Francis was organized.

This society has for its main purpose the noble work of bringing aid to our Sisters. They arrange various affairs and the total proceeds is turned over to the Sisters. Thus far the ladies have accomplished much and have high hopes to better their endeavors.

The present officers are: B. Kujawa, president; S. Filipp, vice-president; A. Watko, treasurer, and H. Smolinski, secretary.

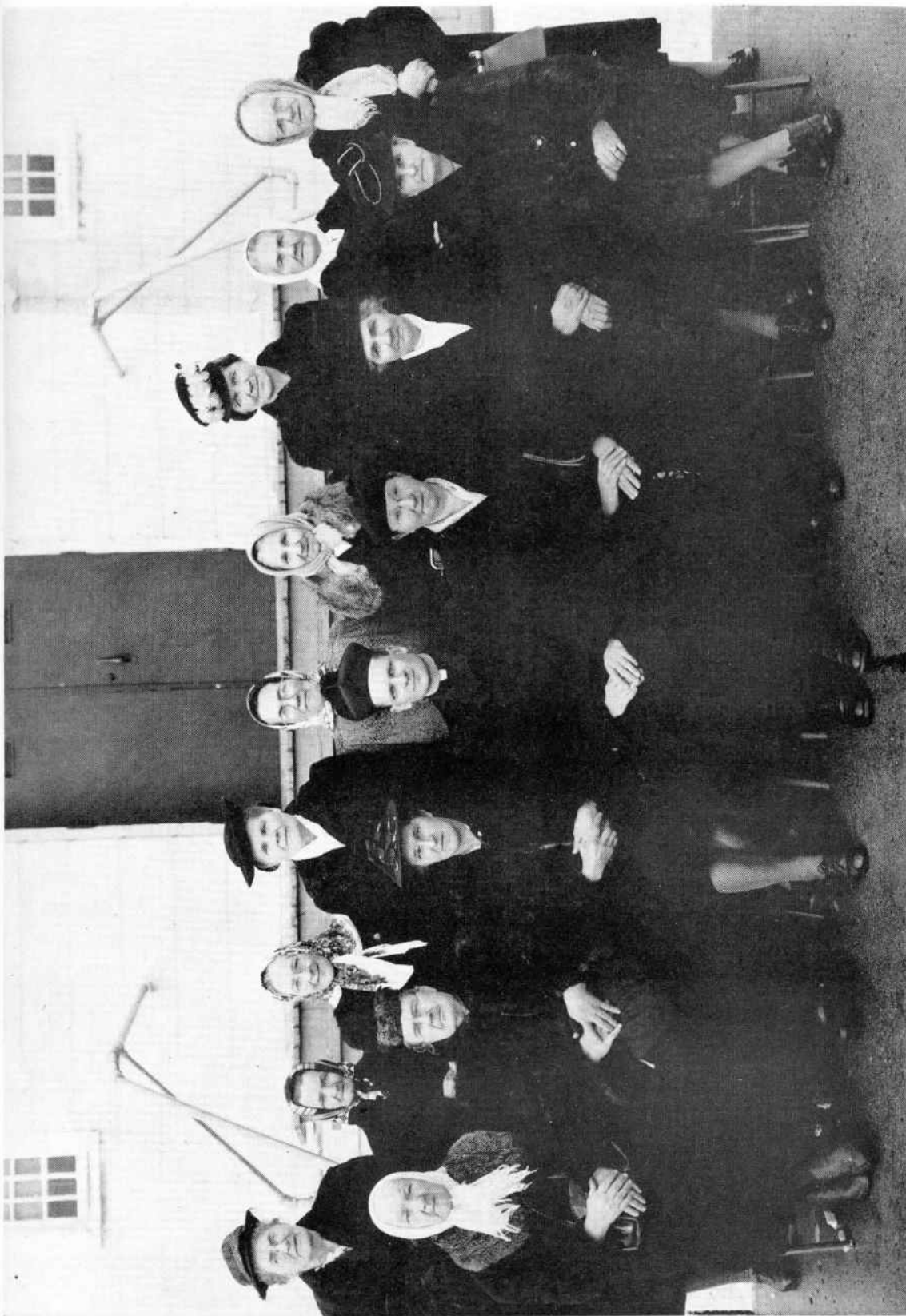

Photo by Modernistic Studio

III ZAKON ŚW. FRANCISZKA
III ORDER OF ST. FRANCIS

STOWARZYSZENIE POMOCNICZE PAŃ SIÓSTR FRANCISZKANEK
LADIES AUXILIARY OF THE SISTERS OF ST. FRANCIS

Photo by Modernistic Studio

SODALICJA PANIEN
YOUNG LADIES SODALITY

Photo by Modernistic Studio

YOUNG LADIES SODALITY

In August 1928 the Sodality of the Young Ladies was formulated in the parish. The Sodality has for its aim the honoring and the fostering of special devotion to Our Blessed Mother. They receive Holy Communion monthly and take part in all the processions—no matter what the occasion may be.

Sodalists are a part of the Archdiocesan Council and take a very active part in all the deanery projects.

The first officers of the Sodality were: G. Raniszewska, prefect; M. Zielinska, secretary, and G. Nowak, treasurer.

The officers for the next year are: Dorothy Golembiewski, prefect; Virginia Kwiecinski, vice-prefect; Elsie Plonka, treasurer; Jeanette Wojcik, recording secretary, and Dorothy Rendzio, financial secretary.

ALTAR SOCIETY OF ST. ANN

The first meeting of the Altar Society was held on December 10, 1944. Father Gramza added impetus to this small but zealous group. The first officers elected at that meeting: Sylvia Young, president; Helen Semeniuk, secretary, and Judy Betts, treasurer.

For one year the membership growth was meager but in 1946 a drive for new members began. Ever since the growth has become sensational—a tribute to the fine work of the officers and members. Father Wypijewski was appointed Spiritual Director and helped formulate the Constitution.

The main purpose of the Society is to help in a material way in taking care of the Altar and Church furnishings. Sanctification of the members can be listed as an additional aim holding the same position as the first. Thirdly social events are sponsored as a means to help acquaint the members with each other and the rest of the parishioners. The Society is open to all ladies of the parish.

The present officers are: Rev. Thaddeus F. Wypijewski, moderator; E. Marincei, president; V. Olp, vice-president; J. Sasin, secretary; G. Schwab, treasurer; M. Moore and G. Menghini, delegates; M. Battista, M. Landry, B. Alvey, S. Wendyker, I. Worthington, R. Ritza, L. Mitykowski, M. Moore, S. Suchora, chairmen of the various committees.

TOWARZYSTWO OLTARZA ŚW. ANNY
ALTAR SOCIETY OF ST. ANN

Photo by Modernistic Studio

HOLY NAME SOCIETY

The Holy Name Society of our parish was first organized in Jan. 28, 1940. The Society had several set-backs and as a result the membership dropped suddenly. During the last war due to lack of a sufficient number of members it was temporarily halted.

In 1946 under the leadership of their young moderator, Fr. Thaddeus Wypijewski the Society was completely reorganized. Small in the beginning it has grown to large proportions.

The first officers of the newly reorganized Society were the following: Alfred Young, president; Alex Dromlak, vice-president; George Szymanski, secretary; Leo Hinz, treasurer.

The purpose of the Society as is well known is the offering up of great reverence and honor to the Holy Name of Jesus. Members also pledge to receive their Master every month.

Among its activities the Society has sponsored the Boy Scouts of our parish and brought much needed aid to them. It also helped organize the Young Men's Club (youth members of the Holy Name) and gives aid and help whenever the occasion arises.

The present officers: Rev. Thaddeus Wypijewski, moderator; Mervin Geraghty, president; Casimir Sobiechowski, vice-president; Ambrose Ritza, secretary; Alexander Dromlak, treasurer. During the past two years Marion Szymaszek and George Szymanski as chairmen of the Entertainment Committee performed great service, helping the Society built its treasury notably.

YOUNG MAN'S CLUB

The Young Men's Club, an affiliate of the Holy Name Society, was organized in May 1948. It is our most recent organization. It numbers about 35 members and is slowly increasing in membership.

The first meeting was held under the guidance of Father Wypijewski, the moderator, and a list of activities discussed and the aims and purpose of the club explained.

Bill Szymaszek offered up his time willingly to help organize the youthful Club. He was the right hand of the moderator.

The following officers were chosen: Rev. Thaddeus Wypijewski, moderator; Edward Wojtan, president; Walter Turek, vice-president; Leonard Kos, secretary, and Joseph Mercier, treasurer.

Fishing trips and excursions were planed and the boys became ardent outdoor fans. Dances were arranged and the hall always was filled with dancers (youths of the parish) for a small admission fee—because the purpose of the recreation was the opportunity of meeting the youth of the neighborhood in good wholesome environment. The Holy Name Society thru volunteer numbers always chaperoned these affairs.

At present the boys are busily occupied with the painting of the basement room with great hopes of converting it some day to a club room.

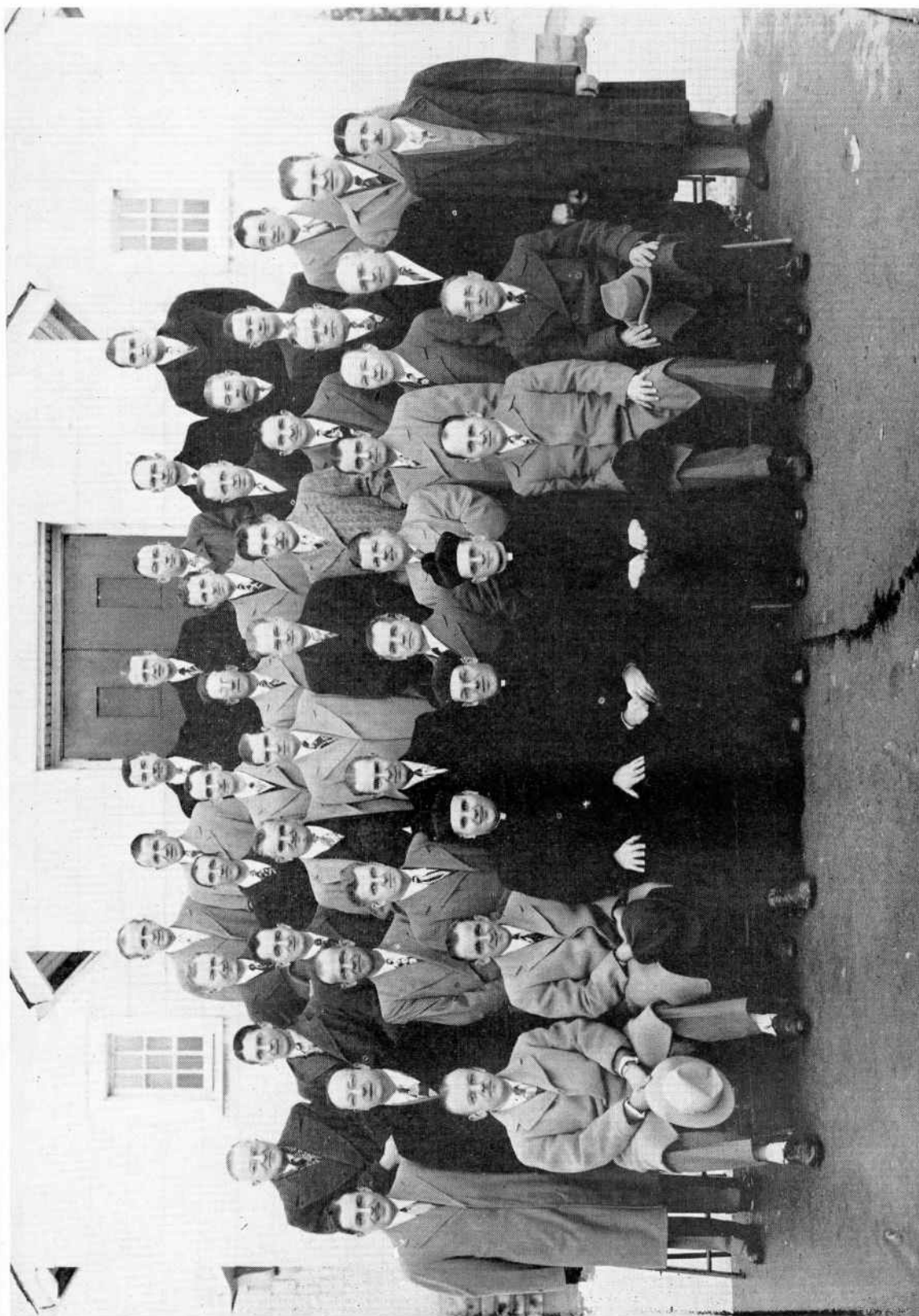

Photo by Modernistic Studio

BRACTWO IMIENIA JEZUS
HOLY NAME SOCIETY

KLUB MŁODZIEŻY
YOUNG MEN'S CLUB

Photo by Modernistic Studio

DRUŻYNA SKAUTÓW PRZY PARAFII
BOY SCOUTS OF AMERICA - TROOP 525

Photo by Modernistic Studio

BOY SCOUTS

Boy Scout Troop 525 was organized in our parish in May, 1947. Fr. Wypijewski prepared the preparatory work and with the help of the Troop Committee, namely, M. Geraghty, J. Shelly, A. Dromlak and T. Bodak organized the Troop in the parish.

James Olp and Wallace Kuyava have served as Scout-master and Assistant Scout-master from the very beginning and have donated loads of time to make our troop a successful one.

Plans for the future are immense and we hope to compete in all fields of activity.

A point of interest is the fact that our boys during their first camp-out, on the day they received their charter, won top citation in keen competition with other troops.

THE PARISH CHOIR

One of the most important tasks of every parish is to organize a Choir. Time and facts have proven repeatedly that this is a major work and unless you can find some sacrificing people in the parish, there can be no Choir.

Our parish choir is trained under the leadership of Sister F. Helen, one of our Teaching Nuns. There are many difficulties but all must admit the fact that the girls are doing well.

The choir must give up many pleasures so that the parish services and ceremonies may be celebrated in a proper way. They must come to Mass every Sunday at 10:00 A.M. and also must be present at all devotions. Furthermore, one day a week is given to practice and sometimes more whenever a special occasion arises.

Therefore the people of the parish ought to be grateful that we have some young ladies in our midst who are ever willing to devote so much time in order to preserve even a small choir in our parish.

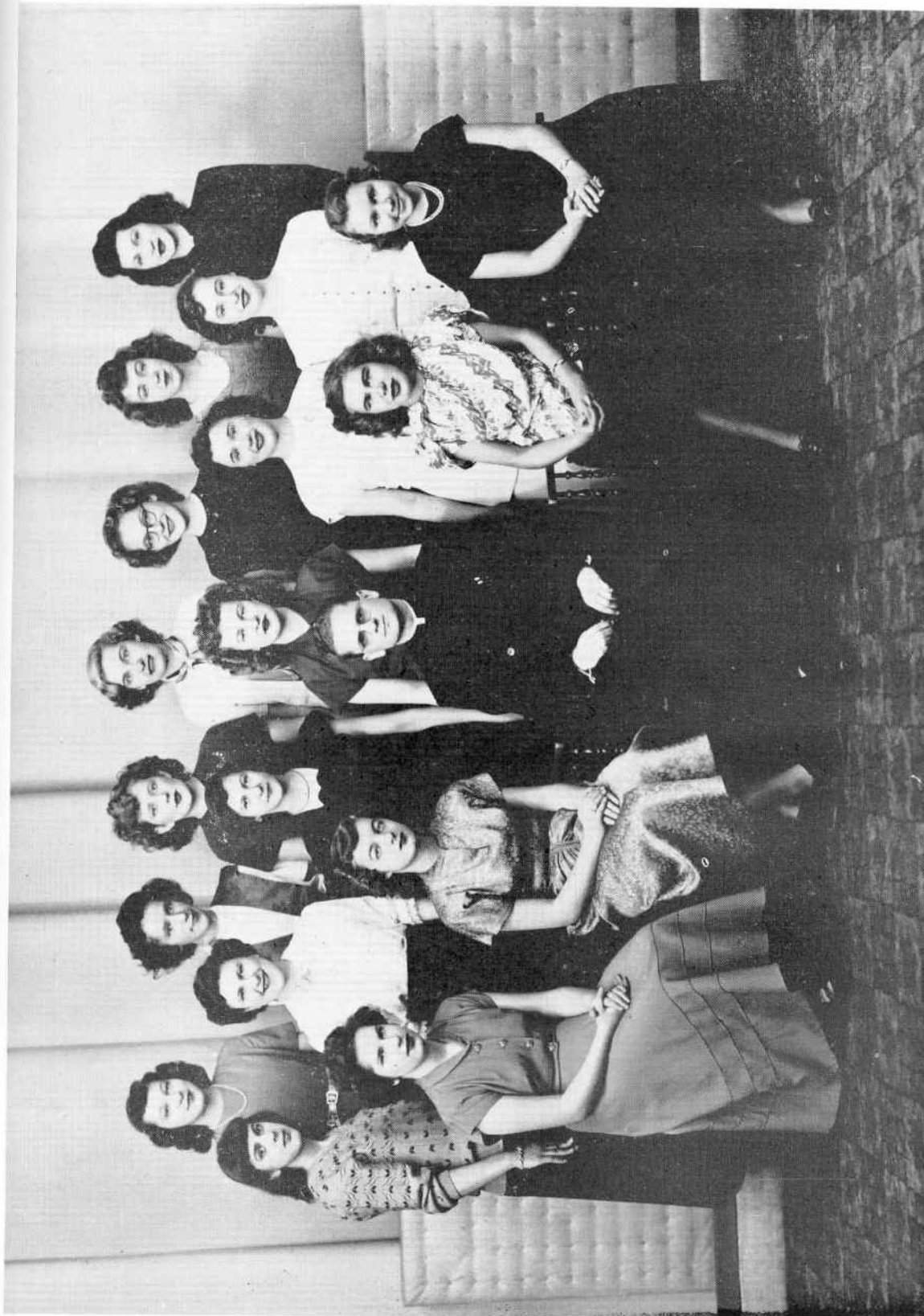

Photo by Modernistic Studio

CHÓR PARAFIALNY
PARISH CHOIR

BOWLING LEAGUES

MEN'S LEAGUE

In 1945 a meeting was called by the men of the parish and the formation of a Parish Bowling League was discussed. Everyone was very enthusiastic about the new project. Officers were elected: Fr. Wypijewski, moderator; Joseph Turowski, president; Nick Lisowski, vice-president, and Stanley Wardach, secretary-treasurer.

The boys decided to bowl at the Kings and Queens Recreation Hall using all ten alleys. Ten teams were organized, most of the members being from the parish.

In 1946-47 the project received even a greater impetus and two leagues of ten teams each were organized. The two leaders then bowled against each other for the parish championship.

This year we have two leagues and they bowl at 7 o'clock and 9 o'clock at Kings and Queens Recreation. Everybody is welcomed and if you have the time to spare drop in and watch our experts in action.

The League wishes to take this occasion to thank all the sponsors for their great co-operation and help given during the past two years.

The present officers are: Fr. Thaddeus Wypijewski, moderator; Alfred Young, president; George Szymanski, vice president; Stanley Wardach, secretary-treasurer for the 7 o'clock squad, and Jerome Gould, secretary-treasurer for the 9 o'clock league.

If you are interested in joining the league contact the moderator and he will put your name on the waiting list.

WOMEN'S LEAGUE

A year ago the women of the parish decided that they too should have a bowling league, so that they could have some fun and recreation.

They banged at the rectory door regularly and as a result forced Fr. Wypijewski to call a meeting to ascertain whether enough members could be gathered together to form a league.

The response was larger than expected and plans were made to open up a league consisting of ten teams to bowl at the Kings and Queens Recreation.

In the first year the female species showed that they could throw some good curves. Though they started very slowly and with low averages, the girls showed amazing improvement towards the end of the season.

This year once again we have ten teams in keen competition. The averages scored sky high and the ladies are having loads of fun.

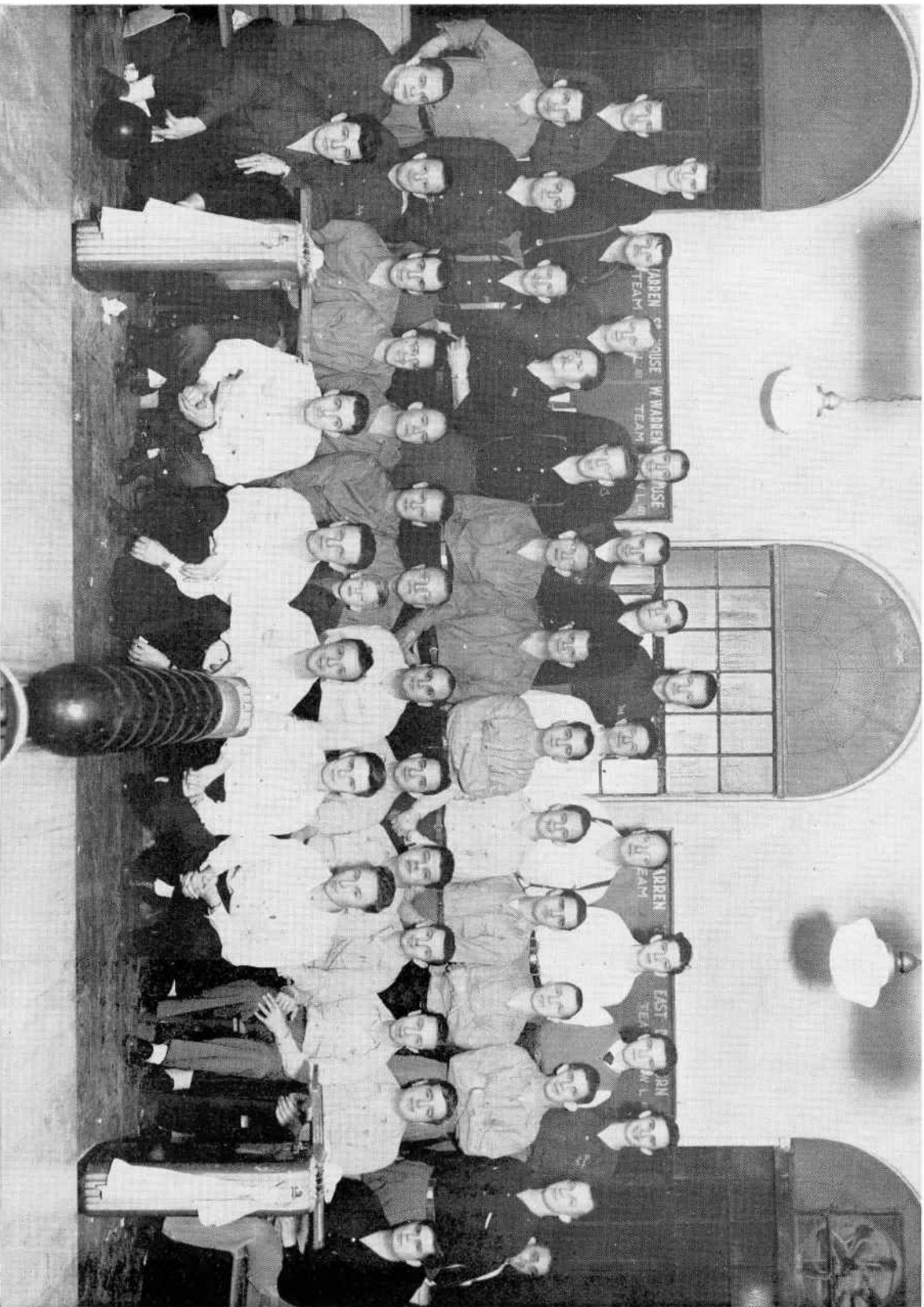
The present officers: Sophie Suchora, president; Wanda Woniewski, vice-president, and Delphine Dzienko, secretary-treasurer.

The crowning point of the bowling season is the annual banquet which the bowling leagues hold at the end of the season. Bowling prizes and championship cups are distributed.

LADIES' BOWLING LEAGUE OF SS. PETER and PAUL PARISH

Photo by Modernistic Studio

MEN'S BOWLING LEAGUE — 7 O'CLOCK DIVISION

Photo by Modernistic Studio

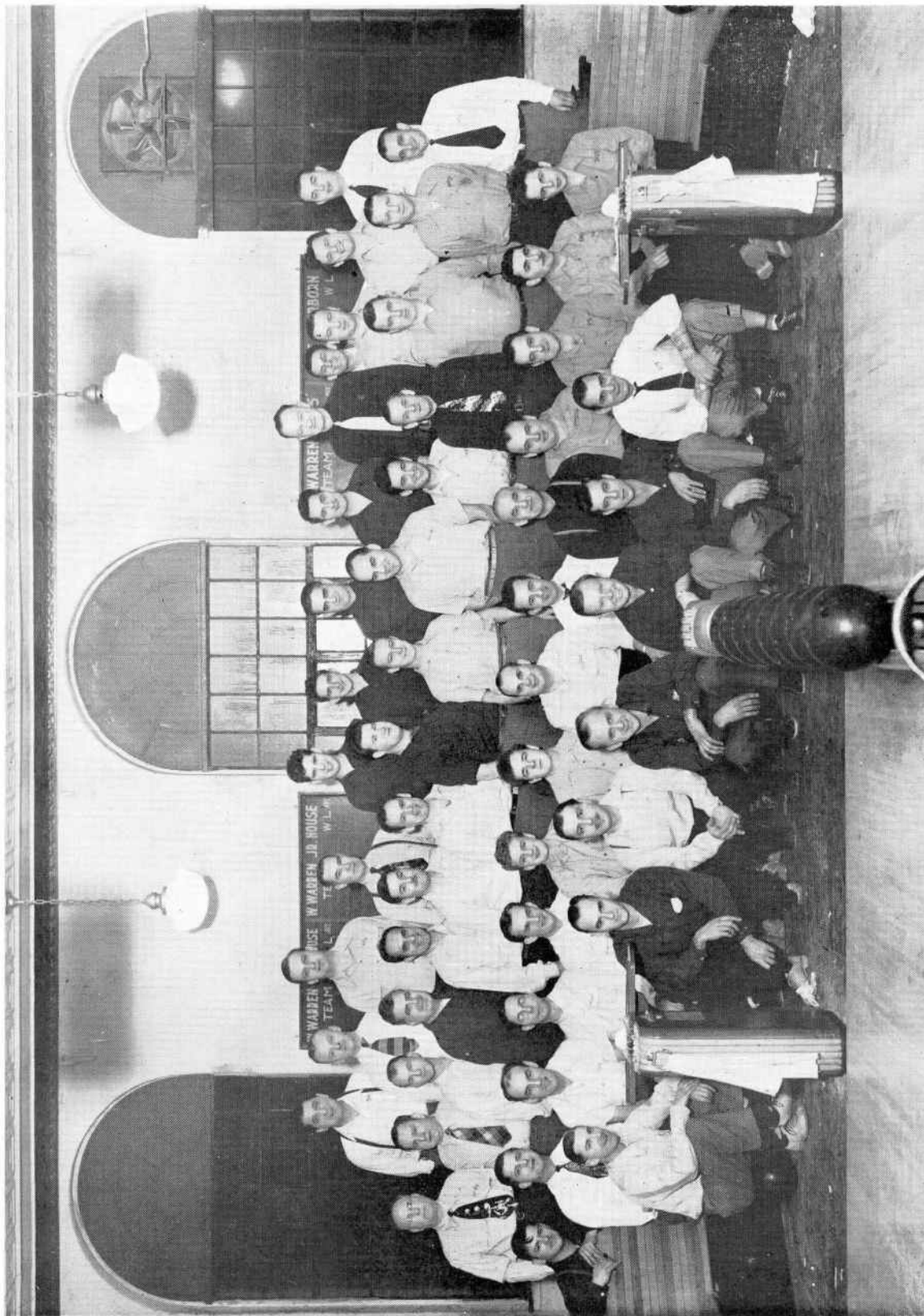

Photo by Modernistic Studio

MEN'S BOWLING LEAGUE — 9:00CLOCK DIVISION

SPONSORS

Agdorny S.
 Allen C. R.
 Allen G.
 Andrews C.
 Antolak J.
 Antosch A.
 Bachorski H.
 Bachorski S.
 Bajorek A.
 Baranski F.
 Baron F.
 Bartkowiak A.
 Battersby C.
 Bayer A.
 Bednarek F.
 Bednarz J.
 Bentner B.
 Berger E.
 Biało J.
 Biedroń B.
 Bieńko M.
 Bies A.
 Bilicki J.
 Blasiak H.
 Blavat A.
 Blazic A.
 Bliźnik F.
 Bock F.
 Bode L.
 Boedigheimer S.
 Bomber F.
 Bommarito J.
 Bonk J.
 Bonkowski A.
 Boratyn J.
 Brithinee J.
 Brochowski S.
 Brosch R.
 Budziszewski V.
 Bugajska F.
 Burk S.
 Bush B.
 Bush M.
 Butke M.
 Byczynski C.
 Cach W.
 Calvin M.
 Capozzoli P.
 Carroll W.
 Cepiga J.

Cerini C.
 Charboneau W.
 Charette P.
 Chrobak J.
 Cichoń J.
 Cisło C.
 Corey C.
 Covetz W.
 Cwiek I.
 Cwiek J.
 Czerniak A.
 Dajnowicz F.
 Dobies F.
 Dombecki E. Mrs.
 Dombrowski E.
 Dombrowski W.
 Doody H.
 Drazba A.
 Duda M.
 Dudek W.
 Duluk D.
 Dziadzio W.
 Dziekan J.
 Dziengelewski J.
 Dziob F.
 Eiza M.
 Eversdyke T.
 Federici F.
 Filipp A.
 Filipp J.
 Fitrzyk J.
 Fitrzyk M.
 Fiut J.
 Forynski J.
 Frania J.
 Fryc S.
 Gajewski J.
 Gajewski W.
 Ganczarski Jan
 Ganczarski J.
 Ganczarski S.
 Gapczynski F.
 Garbacik J.
 Garbacz W.
 Gendron E.
 Gentner L.
 Geraghty M.
 Gierada J.
 Gierczak J.
 Gillin T.

Gira A.
 Giza F.
 Gondek F.
 Gondek T.
 Gorski S.
 Gosztyla F.
 Gregorio J.
 Griggs A.
 Grom J.
 Grudzien C.
 Grzywacz F.
 Grzywacz I.
 Grzywacz K.
 Grzywacz M.
 Grzywinski T.
 Gumbis P.
 Guziatek J.
 Guzik J.
 Hakała A.
 Halik C.
 Harkiewicz E.
 Harris G.
 Hasiak M.
 Hassa J.
 Hausch S.
 Hejka A.
 Helfrick P.
 Herrick R. M.
 Hinz L.
 Hopeck J.
 Hrubia W.
 Hyzy L.
 Immethune E.
 Iskra J.
 Janus E.
 Janus W.
 Jakubowski S.
 Jasieniecki J.
 Jasik S.
 Jaworski K.
 Jurasz E.
 Jurczyk J.
 Jaskowiak J.
 Juszczyk J.
 Kalita S.
 Kaminski C.
 Kane S.
 Kanigowski S.
 Kapala C.
 Kapanowska M.

Karbowski F.
Karolak W.
Kashawlie S.
Katulski W.
Kemp O.
Kennedy P.
Killarney S.
Kinczkowski W.
Kish C.
Klann H.
Klecha A.
Klecha J.
Klenczar W.
Klimczak C.
Klimczak S.
Klingelhut W.
Kobylarz J.
Kociemba L.
Kohls C.
Koitek F.
Kolar J.
Kolczynski L.
Koleski G.
Komosa A.
Konezal W.
Kołpacki F.
Kopacko F.
Kopek M.
Kopek W.
Korp S.
Korzym F.
Koszewski S.
Kowalski E.
Kowalski W.
Koziatek J.
Kozłowski W.
Kraft G.
Krawczyk C.
Krol E.
Krol J.
Krol M.
Kruszelnicki E.
Kubiczek L.
Kulesa F.
Kujawa A.
Kujawa F.
Kukla J.
Kurczynski Z.
Kushner G.
Kwas S.
Kwasnik J.
Kwiecinski J.
Kwolek A.

Kwiatkowski W.
Lagosz B.
Lagud F.
Lake J.
Landry J.
Lark E.
Latas J.
Lemanek W.
Leslie E.
Lewandowski C.
Lewandowski J.
Lipinski S.
Lisowski N.
Liszewski S.
Ludwin M.
Lula J.
Lyson J.
Lytle L.
Maciag A.
Maciag J.
Maciejewski H.
Maciejewski S.
Magdziarz J.
Majewski L.
Malatesta L.
Mano L.
Marciniak F.
Marincci E.
Mark J.
Masloski L.
Mastropietro L.
Matras S.
Matuszyk M.
Matykowski J.
Mazur M.
Mazur T.
McAtee F.
McDonald J.
McGann M.
McNamara M.
Menghini G.
Michalek J.
Michasen A.
Michels P.
Mickiewicz H.
Midora J.
Miedlar F.
Milkiewicz W.
Miller P.
Miller S.
Misiak P.
Mitko T.
Molenda S.

Morawa J.
Motylinski L.
Moxie A.
Mruk J.
Mydlarz J.
Mydlowski T.
Myers D.
Mytych J.
Nasiłowski A.
Nida E.
Niebylski J.
Niedbala J.
Niemenski E.
Nimick I.
Nowak K.
Nowak M.
Nowlen P.
Obrizok A.
Obuchowski S.
Obudzinski E.
Odom C.
Offman S.
Olech A.
Oleniczak D.
Oleniczak J.
Orile A.
Orlikowski G.
Orzechowski F.
Orzel E.
Osip J.
Osip M.
Ostafin J.
Pabian J.
Paciorka S.
Paduchowski W.
Pagac G.
Pakula S.
Palko J.
Palkoski M.
Paluch M.
Paraski L.
Parka G.
Paslawski J.
Patalas F.
Pawelak J.
Pawlowski L.
Pawluszka P.
Pelie W.
Pepczynski F.
Peplowski W.
Percha F.
Pernak N.
Peruski L.
Phillips G.

Pianowski S.
Pieciak A.
Pikulinski W.
Pilarski W.
Pisarkiewicz C.
Piwowar J.
Plagens L.
Plesiewicz W.
Plewinska A.
Plonka J.
Plaszczynski J.
Podcerwinski J.
Polk E.
Potas F.
Prazuch S.
Premik Family
Pritula N.
Proctor C.
Przepiora S.
Przybylowicz W.
Przytulski J.
Ptasinski J.
Pudakiewicz B.
Pudelek S.
Pułtorak P.
Purol M.
Purol R.
Raniszevska H.
Regan M.
Rembo J.
Rendzio J.
Ritza A.
Roback C.
Robak M.
Romanowski Z.
Ronevich J.
Rosiak S.
Rosowski B.
Roy J.
Rublo N.
Ruby M.
Rucker C.
Rucinski A.
Rybinski A.
Ryktarsyk C.
Rzepecki I.
Rzepka J.
Sadowski C.
Samborski B.
Sarna F.
Sarna T.
Sasin J.
Schaar R.

Schemanske E.
Schira J.
Schmidt R.
Schultz S.
Scott H.
Scott L.
Selonke F.
Semenuk M.
Sertich J.
Sevakis J.
Shea J.
Shelly J.
Sherwin M.
Siatkowski J.
Sielka W.
Sielski S.
Siergiej J.
Siuda C.
Sladewski J.
Slesinski A.
Smela W.
Smolarek Mrs.
Smolinski R.
Sobiechowski C.
Sokolowski E.
Solak J.
Stasiek W.
Staszal J.
Stetz J.
Stout H.
Strnad A.
Strzelecki W.
Suchora E.
Sudol A.
Sulak W.
Surma F.
Swantek M.
Swartz R.
Swiatek S.
Swies S.
Swomba T.
Szczepanek M.
Szczurba J.
Szewczyk I.
Szewczyk J.
Szewko J.
Szuba S.
Szymaszek S.
Taraszkiewicz L.
Trill W.
Trumpka A.
Trzcinski A.
Tuchowski F.

Turner M.
Tusly J.
Urban B.
Uroda F.
Varga J.
Venn R.
Wade J.
Wajda F.
Walkowski C.
Walkowski M.
Walos J.
Wardach S.
Warmus L.
Wasunyk P.
Watkins D.
Watko F.
Watt D.
Wieczorek A.
Wieczorek J.
Wietecha J.
Wilson M.
Wineski M.
Winogrodzki J.
Wodyka B.
Wojciechowski J.
Wojcik J.
Wojcik J. Miss
Wojcik M.
Wojnar F.
Wojtan E.
Wojtan M.
Wolan E.
Wolanin J.
Wollschlager C.
Wolsos F.
Woniewski J.
Worthington F.
Wroblewski J.
Wyborski S.
Wyrobek S.
Wyskiel A.
Wysocki J.
Zaborowski W.
Zadlo K.
Zaleski J.
Zaleski S.
Zaryczny A.
Zawacka K.
Zawal K.
Zarosly C.
Zbikowski B.
Zielinski M.
Ziomek L.

On this happy and joyous occasion we extend our best wishes and congratulations to Father F. Gramza on his 25th Anniversary in the service of Our Lord. We wish also to express our good wishes to the Priests, Sisters and People of SS. Peter and Paul Church on the happy occasion of the Silver Anniversary of the Parish.

ALOYS FRANK HERMAN & HOWARD SIMON

BEST WISHES
ON YOUR
25TH ANNIVERSARY
IN GOD'S SERVICE

MATTHEW LALEWICZ

GENERAL CONTRACTOR

3623 Caniff Avenue

Hamtramck 12, Mich.

Tel. TWinbrook 3-4114-5

CONGRATULATIONS

ON YOUR
TWENTY-FIFTH ANNIVERSARY

Bagozzi's

Enjoy

CHOP HOUSE

A Warm Welcome Awaits You

Joy Road at Evergreen

— ★ —

A Salute To a Neighbor

ON YOUR

25TH BIRTHDAY

BENJAMIN BAGOZZI

REALTOR

Established 1919

REAL ESTATE
BUSINESS OPPORTUNITIES

JOY ROAD AT EVERGREEN
VERMONT 5-4400

OUR CONGRATULATIONS
TO SS. PETER and PAUL CATHOLIC CHURCH
ON YOUR 25th ANNIVERSARY!

We salute you on the magnificent parish you have built!

We, too, are celebrating our Silver Anniversary . . . and we have YOU, our patrons, to thank for our constant growth for 25 years in the Warrendale Community. Your appreciation of drug values and honestly-compounded prescriptions brought you back to our store again and again. We can best express our gratitude by continuing to serve you in the Warrendale manner!

WARRENDALE PHARMACY

PRESCRIPTIONS A SPECIALTY

WALIGORSKI BROTHERS, Props.

19202 W. Warren Cor. Piedmont

Phone ORegon 0730

Detroit 28, Mich.

BEST WISHES and CONGRATULATIONS on this JOYOUS OCCASION
TO FATHER GRAMZA and TO ALL MY FELLOW PARISHIONERS

from

F. BARANSKI

of

MODERNISTIC PHOTO STUDIO

WEDDING AND FAMILY GROUPS

OUR SPECIALTY

For Appointment Call

TYler 5-4172

7520 West Warren

Near Proctor

BEST WISHES and CONGRATULATIONS TO REV. F. S. GRAMZA
and to
ALL THE PARISHIONERS ON THIS JOYOUS OCCASION

JOSEPH L. TUROWSKI

COLONIAL FUNERAL HOME

AIR CONDITIONING — SMOKING LOUNGE — ORGAN MUSIC

Parishioner and Member of Many Parish Societies

18957 W. Warren, Cor. Artesian

Phone CEDar 6294

BEST WISHES AND CONGRATULATIONS

from

THE MACIAG FAMILY

JOHN'S PLACE

18550 W. Warren Ave.

ORegon 9541

DETROIT

SILVER ANNIVERSARY GREETINGS

from

MARIA NYKON

of

WARRENDALE ONE-STOP

BEER

WINE

LIQUOR

18728 W. Warren

Detroit 28, Mich.

Congratulations...

To Sell Your Home

FOR CASH

See Nee

VINCENT R. NEE

18451 Joy Rd.

TL. 6-0200

DETROIT

AD MULTOS ANNOS

FATHER GRAMZA

from

THE ASSISTANTS

SISTERS and SCHOOL CHILDREN

of

SS. PETER and PAUL CHURCH

CONGRATULATIONS ON YOUR SILVER JUBILEE
FATHER GRAMZA and MEMBERS OF SS. PETER and PAUL CHURCH

WEST SIDE COAL CO., INC.

6967 Brucker

Vinewood 1-0564

FRANK URBAN
Proprietor

NICHOLAS LISOWSKI
Manager

CONGRATULATIONS and BEST WISHES ON THIS HAPPY OCCASION

from
CHARLES A. GROSHEK
Proprietor of

BLUE ROOM GRILL

CHOICE LIQUORS - BEER - WINES

— TELEVISION —

19138 W. Warren Cor. Piedmont

Phone ORegon 9512

Detroit 28, Mich.

GOOD WISHES AND CONGRATULATIONS
TO REV. FRANCIS S. GRAMZA and THE PEOPLE
OF SS. PETER and PAUL CHURCH

REED'S HARDWARE
AND
SPORTING GOODS

18235 Joy Road

Cedar 6080

CONGRATULATIONS TO FATHER GRAMZA and THE PEOPLE OF
THE PARISH ON THIS HAPPY OCCASION

from

**VALENTINE
FELIKS**

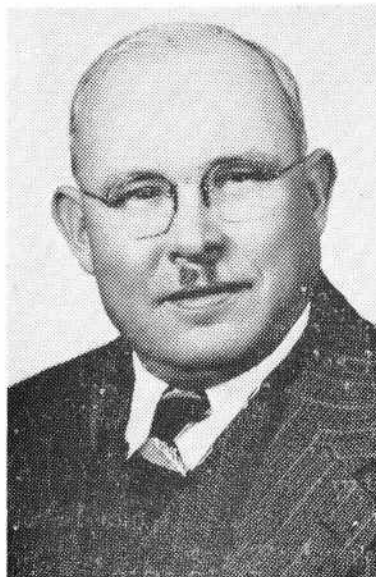
Owner of

VAL FELIKS BAR

Res. NO. 5832

19432 W. Warren

Bus. OR. 9881

President of United Council of Polish Roman Catholic Union of Michigan

CONGRATULATIONS AND BEST WISHES FOR FUTURE SUCCESS

SAVE-WAY SUPER MARKET

**FOR BETTER VALUES EVERYDAY
SHOP SAVE-WAY**

Michigan Newest Complete Fruit Market
Groceries - Choice Meats - Fresh Vegetables Daily
Awrey Bakery

4770 Greenfield

Dearborn, Mich.

Cedar 4100

BEST WISHES TO FATHER GRAMZA and ALL THE PARISHIONERS
ON THIS HAPPY OCCASION

from

THE MIKICIUK FAMILY

DO DROP INN

LIQUORS - BEER - WINES

19810 W. Warren

ORegon 9365

Greetings on This Occasion...

KARAMON CLEANERS

CLETUS & STELLA KARAMON

19510 W. Warren

ORegon 6800

Extending Good Wishes On This

Joyous Occasion

PALEN'S BAR

JOE and ESTELLE PALEN

19421 W. Warren

ORegon 9761

Congratulations to the People of
SS. Peter and Paul Church

FEDERAL TRAILER COMPANY

19113 W. Warren

ORegon 7070

Congratulations from...

LUJON'S FAMILY SHOES

19411 W. Warren at Westwood

DISTRIBUTORS:

Nunn-Bush & Curtis Shoes for Men
Treadeasy & Fashionbuilt Shoes
for Women

Acrobat & Play-Poise Shoes
for Children

Ball Band & Hood—Canvas and
Rubber Foot Wear

LOUIS P. WANAT
Formerly Mgr. Father & Son Shoe Store
on Junction at Michigan

JOHN GROSZEK

CEdar 7767

Congratulations to

SS. Peter and Paul Parishioners

**A I R O
CEMENT CONTRACTING
CO.**

DETROIT 28, MICH.

ORegon 5672

7416 Grandville

Best Wishes to the People of
SS. Peter and Paul Parish

A. BRACCY

**WESTPOINT FUEL &
SUPPLY CO., INC.**

CINDERS - COAL - COKE
BUILDERS' SUPPLIES

VInewood 3-3030

Res. ORegon 3578

3511 Wyoming

Best Wishes on Your Silver Jubilee

THE ROCWALL CO.

CONCRETE CONTRACTORS
ENGINEERS

15160 W. Eight Mile

VERmont 7-5055

Detroit 19, Mich.

Congratulations on Your
Silver Anniversary...

**LILLIBRIDGE
LUMBER CO.**

52 Years of Lumber Service

TE. 1-6440

3810 Gd. River Ave.

DETROIT

Best Wishes to the
Pastor and the Parishioners
On the Occasion of Their
Silver Jubilee

NOWAK PHARMACY

19239 W. Warren

Cedar 5430

Congratulations on Your Silver Jubilee

WALLACE CLOTHES

BETTER CLOTHES for MEN & BOYS

Tuxedo Rentals For All Occasions

Bowling Shirts Our Specialty

19344 W. Warren

Cedar 9311

Congratulautions to Rev. F. Gramza
and
SS. Peter and Paul Parishioners

JOSEPH SARNOWSKI

FUNERAL HOME

4188 Campbell

TAshmoo 5-5963

Congratulations On Your
Silver Jubilee

AMERICAN PLUMBING and HEATING COMPANY

AND

Plumbing, Heating and Ventilating
Contractors

7217 E. Seven Mile Rd.

TW. 2-8830

Best Wishes to Father Gramza
and to all the
Parishioners on this Happy Occasion

GARDEN PHARMACY

ROMUALD STOLNICKI, Prop.

16810 Joy Rd. VErmont 7-6930

Congratulations to Father Gramza
and the
People of SS. Peter and Paul Church

CONSUMER SUPPLY COMPANY

Best Wishes for Future Success

JULIE ANN SHOPPE

LADIES APPAREL & ACCESSORIES

Julia Zbikowski, Proprietress

11737 Livernois

Near Tuxedo HOgarth 8716

Best Wishes and Congratulations
On Your Silver Jubilee

WARSAW CAFE

The Oldest Polish Restaurant in Detroit
Hall To Rent For All Occasions

STANLEY KOGUT, Prop.

3830 — 35th St. TA. 5-9870

Best Wishes from...

HURRY INN

JOHN J. CIPKOWSKI, Prop.

19430 W. Warren Ave.

ORegon 9522

Detroit, Mich.

Congratulations on this

Happy Occasion

L. J. JARZEMBOWSKI AND SON

RAY L. JARZEMBOWSKI
FUNERAL HOME

Our Chapels have the latest method of
Cooling and Air Conditioning and are
available at no extra cost

4405 Wesson
Cor. Buchanan

TA. 5 5646

GOOD WISHES...

HAMMOND COAL CO.

3050 Hammond at Southern St.

Phone TA 5-3313

We Sell Link Belt Stoker and Olga Coal

JOHN J. CIPKOWSKI, Prop.

Compliments of...

DARRELL B. BAVIES AGENCY

GENERAL INSURANCE

"We Insure Everything But
The Hereafter"

Phones:

Office HO. 7755
10123 Schoolcraft

Res. HO. 1629
Detroit 4, Mich.

GREETINGS

To Parishioners of
SS. Peter and Paul Parish

from

**TONDRYK'S HOME
APPLIANCE SHOPS**

5630 Michigan 11352 Jos. Campau
Near Junction Near Caniff
TA. 5-6050 TW. 2-5900

Congratulations and Best Wishes

from

CENTRAL CREAMERY

CENTRAL ICE CREAM

Since 1920

Most Modern Dairy on the West Side

4381 Central Ave. Vinewood 1-3698

Good Wishes On This Happy Occasion

from

R O N L O N

"Exclusive but not expensive"

**SMART FEMININE APPAREL
AND ACCESSORIES**

7103 W. Warren TYler 7-9012

Best Wishes to the People of
SS. Peter and Paul Parish

from

CASPAR CLEANERS

MORRIS KITAY, Prop.

"We Operate Our Own Plant"

19535 W. Warren ORegon 4488

WE DELIVER WE TELEGRAPH

Congratulations to Fr. Gramza and All
The Parishioners

TONI FLORAL GARDENS

Floral Designs, Corsages, Cut Flowers,
Evergreens, Landscaping, Garden Supplies

CATHERINE SUTYLA

33615 Plymouth Rd.

Bus. LI. 2961

Res. TI. 6-3049

Silver Anniversary Congratulations
To Rev. F. Gramza and the People of
SS. Peter and Paul Parish

from

WARRENDALE BAKERY

P. WENDECKER

19235 W. Warren

ORegon 3707

Congratulations . . .

LEASURE SUPER SERVICE

SONOCO GAS and OILS

Tire and Battery Sales and Service

Lubrication a Specialty

NO WAITING — 4 HOISTS

18400 W. Warren

ORegon 9718

Best Wishes to the Pastor and People of

SS. Peter and Paul Parish

ANDREW J. WYPIJEWSKI

MEAT MARKET

4193 Roosevelt

TYler 5-1137

BEST WISHES ON THIS HAPPY OCCASION

from

DIANE'S SHOPPE

INFANTS' AND CHILDREN'S WEAR

Curtains - Dry Goods - Drapes

19340 W. Warren

CEdar 7570

Congratulations on Your Silver Anniversary

AL KURAS MARKET

GROCERIES and MEATS

19241 W. Warren

CEdar 5757

Congratulations to the People of
SS. Peter and Paul Church

MICHAEL SOKOL

TAILOR

Suits and Coats Made to Fit Perfectly

4670 Junction

TYler 5-3324

Congratulations . . .

ZEBRA'S MARKET

FANCY AND STAPLE GROCERIES

BEER - WINE

7220 Westwood Cor. W. Warren

J. ZOLNIER

EUGENE BUSH

Congratulations . . .

**RENDEZVOUS SODA BAR &
LUNCH**

CARRY-OUT - HAMBURGERS - DRINKS

18732 W. Warren TYler 6-5222
OPEN DAILY

Congratulations to SS. Peter and Paul
Parishioners

LEW HEATING CO.

FURNACES

Coal - Gas - Oil

WE. 3-7682 TE. 4-3465
6339 W. Chicago ORegon 3410

Compliments of . . .

IGNACY & FRANCES CWIEK

GROCERY and MEAT MARKET

BEER - WINE

18702 W. Warren ORegon 5816

Compliments of . . .

JOE WEGRZYN SERVICE

MOBILE GAS and OILS

27349 W. Warren
At Inkster Rd. LO.1-9706

Congratulations and Best Wishes

from

SOUTHFIELD FLORIST

FOR FLOWERS OF DISTINCTION

Member T.D.S. — We Telegraph Flowers

WE DELIVER

8229 Southfield
Near Joy Rd. CEdar 2587

Compliments of . . .

TWIN PINES FARM DAIRY

EMPLOYEE OWNED

8445 Lyndon TE. 4-1100

Compliments of

MARYS BAR

BEER WINE LIQUOR

7717 W. Warren TYler 4-8915

Frank Kulesa — Paul & Matt Ludwin

Congratulations . . .

A. J. CHMARA

PRESCRIPTION PHARMACIST

New Location — New Store

25 Years in Dearborn

W. Warren Cor. Yinger Dearborn, Mich.

Congratulations . . .

WEST WARREN LUMBER CO.

20213 West Warren Avenue

ARNOLD O. DREHER

Phone CEdar 2424

Detroit, Mich.

Best Wishes . . .

AL'S FRIENDLY SERVICE

MOBILGAS and MOBILOIL

Towing Service

19550 W. Warren

At Auburn

Detroit 28, Mich.

Compliments of . . .

STEMPIEN BROTHERS BAR

CHOICE

LIQUORS - BEER - WINES

4153 Martin Ave.

Detroit 10, Mich.

Congratulations from

TONY'S MARKET

GROCERIES - MEATS - VEGETABLES

18920 W. Warren Ave.

DETROIT

Shop at Tony's and Save Money

Best Wishes on This Occasion . . .

PARTY'S MARKET

FANCY MEATS and GROCERIES

Ice Cream

BILL J. PARTYKULA, Prop.

5295 Daniels

Cor. Devereaux

TA. 5-8819

Congratulations from

STEPHANIE BERUS

W. W. MODE SHOPPE

Hosiery, Lingerie, Dresses, Accessories

COSTUME JEWELRY

Money Orders Issued

19317 W. Warren

ORegon 2511

Congratulations . . .

TOTH HARDWARE

HARDWARE - PAINT - GLASS

20040 W. Warren

Near Evergreen

TI 6-0700

Best Wishes . . .

ROUGE PARK BAKERY

OUR CAKES AND PIES

TAKE THE PRIZE

F. Iglikowski, Prop.

18900 W. Warren Ave.

Res. ORegon 1470

Bus. ORegon 9891

Compliments of . . .

JOYFIELD LAUNDERETTE

18250 Joy Road

VERmont 8-1016

Detroit, Mich.

Best Wishes from

JOY-GARDENS MARKET

BEER - WINE - LIQUORS

18434 Joy Road

VERmont 5-5755

Detroit, Mich.

Compliments of . . .

HOOK'S

WATCHES - JEWELRY

Watch Repair Shop

ALL WORK GUARANTEED

18342 Joy Road

VERmont 7-8818

DETROIT

Good Wishes from

BACKUS - LETTS, INC.

FORD CARS and TRUCKS

Courteous and Efficient Service

ARTHUR A. BACKUS JAMES P. LETTS

CEdar 6800

Best Wishes from

NICK'S INN

BEER and LIQUOR

— TELEVISION —

Beer To Take Out

20122 W. Warren

OREgon 9451

Greetings from

HEPNER'S SERVICE

ANTHONY HEPNER

18501 W. Warren

Cor. Faust

OREgon 9851

Sincerest Wishes on Your Silver Jubilee

HANSES HARDWARE

Congratulations on This Joyous Occasion
from

BUSH'S CLEANERS

CLEANING - PRESSING - DYEING, ETC.

"We Repair Everything But A Broken Heart"

18610 W. Warren

CEdar 0116

Congratulations . . .

AL GUZIK'S MARKET

GROCERIES and MEATS

Pay Your Electric, Water, Gas Bills and
Obtain Your Money Order Here

19527 W. Warren

TL. 6-2738

Compliments of . . .

FINE HOUSEKEEPING SHOP

APPLIANCES - PAINTS

Radios, Television and Toys

MOJZIS BROS., Props.

19511 W. Warren

Near Minock

Phone TL. 6-2511

Compliments of . . .

DALEE BAKING COMPANY

"Treat Yourself To Dalee Bread Daily"

Pumpnickle, Rye and Wheat

Specialties For All Occasions

FRANK POLANSKI, General Mgr.

5771 Otis Street

TA. 5-1450

Detroit 10, Mich.

Congratulations . . .

WARRENDAL JEWELRY

Diamonds - Watches - Jewelry

D. STERN

16902 West Warren Ave.

CEdar 6320

Detroit 10, Mich.

WEST WISHES . . .

JOHN MATEJA & COMPANY

WHOLESALE & RETAIL

Church Goods - Religious Articles

Mission Goods and School Supplies

5629 Michigan Ave.

TA. 5-4351

BEST WISHES . . .

DICKSHOTT'S CORNER

GROCERIES and MEATS

Beer and Wine

We Deliver

16900 W. Warren — In Warren Theatre Bldg.

OREgon 9351

Congratulations . . .

PINKOS and SZWAPA

FUNERAL HOME

Day and Night Service

Free Chapel

JOHN SZWAPA, Prop.

3311 Junction

TA. 5-5847

Best Wishes from

JOHN POLINSKY'S MKT.

Formerly Bartnick's Mkt.

FRESH MEATS - GROCERIES

Fresh Vegetables - Fruits

WE DELIVER

19206 W. Warren

OREgon 3810

Compliments of . . .

WEST WARREN REC. CLUB

10 BRUNSWICK ALLEYS

Beer - Wines

Open Every Day 11 P. M. to 2 A. M.

New Management

STAN SITEK & LOUIS LUDWIG

10551 W. Warren

ORegon 9660

BEST WISHES

GOLD STAR Cleaners & Dyers

Servicing Community For 25 Years

Pick up and Delivery Service

10623 W. Warren

Near Manor

ORegon 0204

Compliments of . . .

Modern—Air Conditioned

BONISH PHOTO STUDIO

WEDDING PHOTOS OUR SPECIALTY

Hrs. 9 to 6 — Wed. and Sat. 9 to 9

6764 W. Warren, Near Martin

TYler 4-0221

Parking in Rear

MEET YOUR FRIENDS

at the

HOOVER THEATRE

19020 W. Warren

For Relaxation

For Entertainment

Anniversary Greetings from

BOWLAND PHARMACY

PRESCRIPTION SPECIALISTS

25 Years Experience

—:—

WARRENDALE VARIETY STORE

EVA J. KOSINSKI

—:—

PUBANZ PHARMACY

15600 W. Warren

—:—

DETROIT BEER STORE

15638 W. Warren

ORegon 9675

—:—

TYSAR'S BAKERY

15708 W. Warren

—:—

T. PIERSON & SON

Floor Coverings

19612 W. Warren

ORegon 3343

—:—

JANIE LEE

Tot and Teens Wear

Hosiery

17610 W. Warren

CEdar 7744

—:—

ANN'S MARKET

Groceries - Meats - Beer - Wine

Ann Nazarkiewicz

20946 W. Warren

Detroit, Mich.

Congratulations...

WENDEL'S BAKERY

"The Cake Makes The Party"

WEDDING CAKES OUR SPECIALTY

Fresh Baked Good Daily

19125 Joy Road

CEdar 3555

Best Wishes from

JOAL'S BAR

LIQUOR - BEER - WINES

— TELEVISION —

Dancing Every Night Except Mondays

18251 Joy Road

ORegon 9380

COMPLIMENTS OF

GLOW-PRESS

- * SOCIETY AND
- * COMMERCIAL PRINTING
- * SOUVENIR ALBUMS
- * BOOKLETS
- * WEDDING INVITATIONS
- OUR SPECIALTY

Chester Glowacz. Prop.

3310 JUNCTION

TA. 5-3590

Congratulations from

Mr. & Mrs. STANLEY ROSALIK

Superintendent

of

ST. HEDWIG CEMETARY

GOOD WISHES and MANY MORE HAPPY YEARS IN GOD'S SERVICE
TO FATHER GRAMZA

from

SS. Peter and Paul Society

St. Wincent Society

St. Francis Xavier Society

Holy Name Society

Young Men's Club

Boy Scouts Tr. 525

Ushers Club

Goodfellow Club

Men's Bowling League

Rosary Society

Apostolship of Prayer

Ave Maria Society

III Order of St. Francis

Young Ladies Sodality

Altar Society

Children of Mary

Auxiliary of the Sisters of St. Francis

Women's Bowling League

ADVERTISING COMMITTEE

REV. THADDEUS WYPIJEWSKI, Chairman

Marion Sherwin
Ambrose Ritza
Mervin Geraghty
George Schemanski
Emil Bergman
John Cwiek
Mary Sherwin
Elsie Mariucci
Dorothy Nowak
Elsie Plonka
Gertrude Menghini
Sophie Suchora

PODZIĘKOWANIE

Wszystkim parafianom, Komitetowi, Towarzystwom, Siostram i Księżom składamy serdeczne podziękowanie za wszelką pracę, poświęcenie i ofiary, złożone dla parafii św. Piotra i Pawła — oraz tym, którzy raczyli ogłosić się w pamiętniku jubileuszowym, przyczyniając się tem do jego wydania — Cześć i Bóg zapłać!

KOMITET JUBILEUSZOWY

May we use this means to extend our acknowledgement and deepest gratitude to all the parishioners, parish committee, Ushers Club, all the Church Societies, Venerable Sisters, the Priests and to all those who by their donations and good will have added to the success of our jubilee celebration.

A special word of appreciation to our advertisers, whose generous donations have made this jubilee book a reality. Kindly patronize them.

THE JUBILEE COMMITTEE

SPONSORS

The following donors are listed separately because the booklet was already in print when we received their donations.

Banach J.
Barker F.
Bodah R.
Bury J.

Dolanc C.
Doody M.
Doro A.
Dziob A.

Elsesser K.
Fradette R.
Frانيا E.

Groszek J.
Gruchala W.

Jakubiec J.
Jurasz W.

Knepfle E.
Kosieracki T.
Koteras J.
Kujst E.

Lenard S.
Lewandowski J.

Markiewicz E.
Młynarski M.
Mooney C.
Musial J.
Mytych F.

Nowacki F.
Pelletier C.
Penczek P.
Piechocki E.
Piirala G.
Plonka J.
Proben A.
Przesmycki B.

Ritz J.
Roland E.
Rzycki E.

Simoncie J.
Skorak J.
Socha A.
Sokalski F.
Stasiak W.
Sweet R.
Swirles P.
Szelong F.
Szymaszek M.
Szymanski G.

Taube T.
Witkowski J.
Wojciechowski W.
Woysner R.

Zarecki R.
Zielinski E.
Zywica S.

PRINTED BY "GLOW-PRESS"
PHOTOS BY MODERNISTIC STUDIO